

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL IX — Nr. 44 (235) Simbăta 29 OCTOMBRIE 1966 — 8 PAGINI, 1 LEU

Ilustrațiile din acest număr, făcând parte dintr-un ciclu de gravuri la „Divanul persian” de Mihail Sadoveanu, aparțin graficianei Olga Cizek.

distinguo

un neo-clasic
printre moderni

GRIGORE HAGIU

setea de unul

cade pe lume umbra
unui creier gândind
și crește cu el deodată în noi și în lucruri
nevoia de-a fi alții
și unul în același timp

fluturi albaștri
pe chipul în somn ne rămin
ve oglinzile
golul în noi să-și privească
apa din trup să evapore până la os

mai adu-ți aminte de clipa
oricărui sărut
din spasmul lui scurt
pe-orizonturi
isbucnea câte-un pom singuratec în floare

dar tot ce atunci și acum se repetă
adâncul ce se umple de zgomote, de roși
de chipuri îmbinate
menit să ne dislice
poate să pună-n mișcare fărădemarginea noastră

cum ne absoarba
din extazul nostru static
fără-nceleare făurindu-și propria durată
spaima de număr multiplu
setea de unul

Pe Ștefan Aug. Doinaș ni l-au semnalat de acum peste douăzeci de ani versurile din Astăzi ne despărțim (republicate în volumul Cartea Marelui, 1964). Era în adevăr o poezie de șapte lirice înălțătoare, de o simplitate savantă, de acel farmec imprecizabil pe care îl emite totdeauna acordul dintre cuvântul necesar, ritmul luncător și imaginea nouă. De mult timp, situația erotică nu se mai rostise în poezia tinerilor cu atâtă măsură exactă de sinceritate și artificiozitate, cu atâtă sinceritate și artificiozitate și atât artificiozitate și sinceritate.

Limbă, imagine și ritm, devenite cîntec nou, comunicau și comunică încă o întâmplare omenească obișnuită dar capitală ca apusul soarelui: „Astăzi nu mai cîntăm, nu mai ațrîmim. / Stînd la început de anotimp fermecat, / astăzi ne despărțim / cum s-au despărțit apele de uscat. / Totul e alt și firesc în tăcerea noastră. / Fiecare ne spunem: — Așa trebuie să fie. / Alături, umbra albatruș / pentru adevăruri gândite stă măturte. / Nu peste mult tu vei fi azurul din mări, / eu voi fi pămîntul cu toate păcatele. / Păsări mari te vor căuta prin zări / ducînd în gușă mireasma, bucatele. / Oamenii vor crede că sîntem dărmari. / Intre noi, lumea va sta nemiscată / ca o pădure de sute de ani / plină de fiare cu blana vîrgată. / Aproape / și că, seara, sufletul meu, / ca țărîmul care se modelează din ape, / la forma uitată a trupului tău. / Astăzi nu ne sărutăm, nu ne dorim. / Stînd la început de anotimp fermecat, / astăzi ne despărțim / cum s-au despărțit apele de uscat. / Nu peste mult tu vei fi cerul răsfîrînt, / eu voi fi soarele negru, pămîntul. / Nu peste mult are să bată vînt. / Nu peste mult are să bată vîntul...”

Timbrate elegiac și avînd aceeași discretă tînguire, deși — credem — fără alt raport, acestor versuri ale lui Doinaș le răspund din poezia engleză versurile de factură intrudată ale lui Coenryu Patmore (A Farewell to „With all my will, but much against my heart. / We two now part.” Afinitatea putînd rămîne întîmplătoare, mai cu seamă că suma și nouitatea imaginilor sînt cu totul remarcabile la poetul român, exclusiv nu este nici cunoșterea directă a marii poezii germane, ca Goethe, Uhland, von Chamisso ș.a.

Volumul Omul cu Kompasul (1966), adăugîndu-și producția poetului din ultimii douăzeci de ani, conține final un admirabil ciclu de balade. Ca să-și dea seama de concrețirea acestui lirism exemplar, cititorul va trebui însă să-și înceapă lectura cu baladele. Aceasta nu numai pentru că astfel se intră în cronologia intimă a poeziei, dar și pentru că sînt între baladele menționate cîteva certe capodopere. Așa ne apare Mistrețul cu colți de argint, Viața de vie la paralela 80 și Mărea. Prima este drama în cadrul cinegetic a unui ideal de viață, a doua e o mirifică aventură boreală a imposibilității, iar a treia — fatalitatea tentației omului în fața infinitului. Deplin, originală ca structură narativă, forma internă și poetică, cea din succesiunea ritmului grăbit, deși larg, fac posibilă și chiar probabilă, după nu filiația, în orice caz compararea Mistrețului cu colți de argint cu celebra baladă a lui Goethe Erl-König.

Contactele, oricît de disparate în creația lui Ștefan Aug. Doinaș, cu baladistii germani îi pun în vedere alt formația de poet cit și apartenența lui, înălțarea poeziei românești, la grupul scriitorilor transilvăneni. Slavici, Coșbuc, Iosif, Goga, Rebreanu, Elaga și Doinaș însuși, spre deosebire de majoritatea confraților din restul țării, au respirat cu toții mai întîi climatul culturii germane. Dar fiecare a izbutit în felul său să fie cu strălucire al locului și al timpului, în care a trăit.

Din timpul european, Doinaș a desprins senza experiențe neo-clasice, care se făceau între cele două războaie mondiale după exemplul lui P. Valéry. Și rezultatele de asimilare personală a acestei direcții europene sînt la el articularea exactă a versului, dezvoltată în fizitatea sonetului, și tendința la luminozitatea mediterană, în deosebi elină. Simboluri clasice ca Orion, „bătrîna” Niobe, Pan, Euridice, Styxul, prețurile luate ca motto din Plato sau ca teme narative din

VLADIMIR STREINU

(Continuare în pag. a 7-a)

MIHU DRAGOMIR

rugby

Pentru rugbistul Putu

E un poem depănîndu-și cadența,
cu versuri mereu inedite,
pe coala imensă-a gazonului.
Din 30 de silabe gîlgîind, neistovite,
fișesc imagini.

și totul seamănă tulburător de mult cu poezia.
Cîțiți poemul acesta,
cînd drop-golul zboară neașteptat,
ca o pasăre căutîndu-și cuibul.
Cînd șarjele trec sacadat
ca o cadență impetuoaasă de odă.
Cînd balonul izbește pămîntul, în fîntă,
odată cu purtătorul,
ca punctul final al unei strofe.
Cînd grămada se adună
ca două versuri grele de gînduri.
Cînd placajul se ivește, lăcîndu-și respirația,
ca o rimă rară.
Cînd jucătorul aleargă în zig zaçuri,
ca o idee printre obstacolele cuvîntelor.

Cîțiți poemul acesta
pe coala imensă-a gazonului.
Din 30 de silabe gîlgîind, neistovite,
din svîtenul bărbătesc al balonului,
fișesc versuri merou inedite
cîntînd bărbăția.
Și, uneori, totul seamănă tulburător de mult cu poezia.
I-III-964

săptămîna

efigiile științei

Niciodată în conștiința poporului nostru, timpul istoric, cu coordonatele sale trecute, prezente și viitoare, n-a trăit într-o unitate mai dialectică, mai vie decît astăzi. Cunoașterea de sine a poporului român, din perspectiva luminoasă a socialismului, presupune o dominare conștientă a timpului, o alianță și o continuitate cu trecutul de lupte eroice pentru libertatea socială, pentru independență și suveranitate națională.

Comuniștii sînt continuatorii celor mai înaintate tradiții revoluționare ale locuitorilor de milenii ai acestor plaiuri, ai gândirii progresiste și al sensibilității românești. Ei au înfăptuit vîsurile multiseculare de dreptate și egalitate, plătite cu sînge de oamenii acestor pămînturi, ei au cucerit pentru todeauna integritatea și suveranitatea țării, ei au redat omului demnitatea lui umană, de atîtea ori amenințată și încercată de-a lungul istoriei noastre zbuciumate.

Partidul nostru, apreciînd că știința este una din principalele forțe de producție ale veacului al

XX-lea, a creat condiții optime de dezvoltare a științei și culturii, de răspîndire a lor în rîndurile cele mai cuprinzătoare ale oamenilor muncii.

Expoziția consacrată dezvoltării științei românești în ultimul secol, 1866—1966, deschisă în sala Dalles cu prilejul centenarului Academiei, este o mărturie concretă a prejuriții științei și culturii naționale, a marilor personalități leșite din rîndurile harnicului și talentatului nostru popor, a continuității tradițiilor progresiste și patriotice, a efortului continuu de a îmbogăți cunoștințele maselor largi populare cu aspecte dintre cele mai semnificative din istoria științei, artei și culturii noastre. Expoziția bine gîndită și judicioasă întocmită, urmîrînd strînsă independență dintre structura economică și suprastructura diverselor epoci istorice de la noi demonstrează convingător faptul că poporul român, urmaș al dărilor și al romanilor, a locuit neîntrerupt pămîntul bogat și frumos al sale țări, a fost de la nașterea sa moștenitorul unei culturi și civilizații înaintate, a creat el însuși, prin furtunile veacurilor, neperitoare bunuri materiale și spirituale, arătîndu-se receptiv la cuceririle din

domeniul științei și artei ale altor popoare. Știința românească s-a dezvoltat într-o strînsă legătură cu cele mai înalțate cercetări ale lumii, însușindu-și-le creator și contribuind la cucerirea lor. Numeroase vestigii istorice, hărți, documente, manuscrise sau imprimate, stampe, obiecte de artă, fotografii atestă continua înflorire a spiritului creator românesc, trecera conștientă de sine a acestui popor, lupta pentru păstrarea ființei naționale, a graiului strămoșesc, pentru formarea unei limbi literare unice, pentru înflorirea învățămîntului național, pentru dezvoltarea presei, a teatrului, a literaturii și științei românești.

Se desprinde din sălile Expoziției faptul că toate manifestările spirituale de la noi au stat în slujba împlinirii marilor idealuri ale poporului nostru. Sînt cutremurătoare documentele care vorbesc de solidaritatea oamenilor de știință și cultură cu lupta socială a maselor, concretizată în numeroase răscoale și răzmerițe, participarea lor la revoluția de la 1848, la actul Unirii, la Războiul pentru independență, la marea și pentru todeauna Unire a românilor din 1918, la eroicele lupte ale muncitorimii, de sub conducerea Partidului Comunist Român. Pe un temeinic fundal economic, istoric și social, Expoziția ne înfățișează momentul de formare, în 1866, al celui mai înalt for științific și cultural al țării. Academia, evoluția ei, activitatea personalităților care au ilustrat-o, contribuția ei la înflorirea limbii literare, artei și științei naționale, participarea ei activă la construirea socialismului în patria noastră.

Numeroase și semnificative exponate vorbesc convingător despre ceea ce a însemnat socialismul pentru dezvoltarea aptitudinilor creatoare ale poporului român care a dat savanți de talie mondială în numeroase domenii de activitate, pentru afirmarea personalităților științifice și artistice, pentru legarea activităților spirituale de practică, de realitățile contemporane, în folosul amîndurora.

Expoziția din sala Dalles este un bun prilej de instruire și educare patriotică pentru tineretul cetățenilor, și, firește, în primul rînd pentru tineretul chemat să construiască viitorul comunist al patriei și poporului nostru. Cunoașterea trecutului și prezentului asigură drumul bun și drept al viitorului.

ION DODU BĂLAN

ambiti

Lufându-ne cu vorba am uitat un lucru esențial: să lăudăm efortul teniperilor mijlocii și al celor tineri asistați în ultima vreme. Inceputul campionatului de fotbal nu promitea lucruri senzaționale. Se presupunea că lupta în fruntea clasamentului se va desfășura între cele trei mari buciurești: Steaua, Dinamo și Rapid. Progresul, proaspăt sosit din două categorii nu conta în jocurile de fotbal. Cu un lot deloc strălucitor, ca o vreme, fără să poată folosi noile lor achiziții esențiale, bancarii puteau să tindă numai spre un loc onorabil. Iată-nă după jumătatea turnului un lider neserbat, talonat de către a doua formație surpriză: Știința-Craiova!

Ce se întâmplă? Se întâmplă că formula înghesurii de achiziții la unele loturi nu mai dă rezultate scontate. Realul a obosit, Dinamo-București are o criză de vîrstă, iar la Steaua, așa cum a observat și conducerea acestui club în cele din urmă, nu existau antrenori. Dăți nu despre lucrurile de mai sus vreau să scriu astăzi.

Victoria de miercuri, de la Pitești, a echipei Dinamo din localitate și calificarea ei în al treilea tur al Cupei orașelor țiguri, demonstrează că la baza marilor performanțe rămîne totuși dragostea față de culoarea proprie, că numele mari, nu ajung singure ca să asigure victoriile. Cu o formație modestă, piteșteanii au clătinat definitiv prejudecata că fotbalul nostru e sortit unei mediocrități definitive. Nu am fost la Pitești și regret, dar radioul a reușit să ne transmită nouă, celor din tribunele lui 23 August, dinamismul acelei întreceri memorabile de pe stadionul Trivale. În timp ce eram scliați de exercițiile medicore de minge ale Selecționatilor divizionare A în fața unui adversar comun, adus din Franța, pe calea a două ne sosiseră vestile senzaționale ale înfringerii lui F. C. Toulouse, la un scor în care nu mai credea nimeni: 5-1!!!

Deci se poate! Imi spuneam, neputînd să mă stăpînesc să nu sar de pe banca pe care sedeam. Se putea deci ca un aproape necunoscut Radu să facă slăbită, celor din tribunele lui 23 August, dinamismul acelei întreceri memorabile de pe stadionul Trivale. În timp ce eram scliați de exercițiile medicore de minge ale Selecționatilor divizionare A în fața unui adversar comun, adus din Franța, pe calea a două ne sosiseră vestile senzaționale ale înfringerii lui F. C. Toulouse, la un scor în care nu mai credea nimeni: 5-1!!!

Deci se poate! Imi spuneam, neputînd să mă stăpînesc să nu sar de pe banca pe care sedeam. Se putea deci ca un aproape necunoscut Radu să facă slăbită, celor din tribunele lui 23 August, dinamismul acelei întreceri memorabile de pe stadionul Trivale. În timp ce eram scliați de exercițiile medicore de minge ale Selecționatilor divizionare A în fața unui adversar comun, adus din Franța, pe calea a două ne sosiseră vestile senzaționale ale înfringerii lui F. C. Toulouse, la un scor în care nu mai credea nimeni: 5-1!!!

EUGEN BARBU

P. S. Farsa cu Sufieska Nikscici putea s-o facă Federația de specialitate de la aprilie, dar la sfîrșitul lui octombrie nu e prea deplasată? Mecul lotului doi este cu totul neconcluziv. Să nu ne îmbătăm cu apă rece. Si de cînd, mă rog tot fi olimpici Dumitriu II și bătrînul Năfărnău care pînă la întrecerea din Mexic va avea și nepoți?

agenda cenaclului „nicolae labiș”

În seșina din seara zilei de 24 octombrie a.c. a Cenaclului, au citit Mihai Giugariu (proză) și Vințiu Ivăncănu (poezie). Discuțiile au fost reduse și molcom în legătură cu proza, despre care s-a conchis că nu satisface exigențele unei bune literaturii, și îndelung, adesea infernalitate, referitoare la poeziile lui V. Ivăncănu. Unii vorbitori au susținut că modul de a scrie versuri al tînărului poet este modernist și valoros; numeroși alții însă, dimpotrivă, au considerat versurile citite o expediție depășită de mult, încă din perioada 1912-1930, cînd s-a practicat și la noi o asemenea „poezie”. Partea slabă a versurilor lui V. Ivăncănu o constituie retorismul lor desuet, îmbibat cu barbarisme dizgrațioase, adesea macabre, sentimentele pe care vor să le exprime fiind întinate de o lozincă anostă, chiar dacă nu utilizează clișee cunoscute.

silvia nicolau cinca:

„pisica și vorbele”

Ceea ce frapază mai întii la această autoare este maniera stilistică. Ea construiește cu precizie și proporții simple, de foarte multe ori eliptice. Evenimentele determină ale subiectului sau predicatorului urmează dincolo de punct, în timp ce virgulele lipsesc de obicei. În ce mă privește, procedul mă amuză proporțional cu iritarea ușor de bănuț a lingviștilor și a profesorilor de liceu, dar mă nemulțumesc prin efectul stilistic aproape nul. Rezultatul cel mai trist apare într-un fel de poeme în proză (Frunza, Pădurea, Fulgii de zăpadă, Amăgirea, Lăstunul, Duul cu soarele, Copilul și vrabia, Pălăria) vag alegoric, cam moralizator, violent naive și uncori de prost gust. Faza scurtă, dar fără nerv, mă degrabă lipsită de suportul ei psihologic și dinamic, fuga de epitet — de unde atunci impresia de editurat? — tehnica sugesției, pe care n-o stăpînește decât aproximativ, invitația la coparticiparea cititorului arată că autoarea a ancorat hotărîți, dar mecanic, forma, în apele prozei moderne. Pentru că adeviziunea să fie deplină ar trebui ca frazele să fie scintiletoare de vervă și gîlgitoare de conținut. Or, Silvia Nicolau Cinca reduce procedul la ceva grafic. Care sînt subiectele preedite ale debutantei? Subiecte care în sine pot suporta și o realizare genială. Autoarea vorbește însă minor despre inimioara unor păsărele; păsăricea citește mesaje amoroase aduse de pulul vîntului, scris pe dosul unei frunze; se relatează despre prietenia unei păsări pentru o fetiță, de dragul căreia merge pînă în pinzele albe, în căutarea unei note muzicale ambulante; un fulg de zăpadă își sfîrșește preamțul și așa scurta sa existență în brațele călduroase ale unei raze s.a.m.d. În bucata intitulată „Frunza” — peste tot funcționează un fel de antropomorfizare a elementelor — o frunză „crescuse singură”. Pe creanga unui copac. Mare. Avea brațe lungi. Gîngăse etc. etc.) vegetatez melancolic și gînditoare în mijlocul naturii prietene. Un tînăr „mîndru” și „frumos” adoarme sub copac. Frunza îl sîrută, el îi declară „Te iubesc” și ea e fericită. Asta pînă în toamnă cînd, val... îl surprinde în delict, probabil de amor. „Cînd se dezmetice (virgule, n.n.) privi în jur. Inima îi se zăbtea. Trupul tremura. Jos (virgule, n.n.) în mijlocul tufului își văzu labiții. Nu era singur”. Și biata frunză, „închise ochii. Se simtea slăbită. Era palidă. Adormi. O ploaie de toamnă țirze o găsi jos. Pe pămînt”. Și dacă, procedînd precum Maiorescu, analizăm o frază — de exemplu: „crescuse singură.

Cugetările lui Piliuță

Ultimul număr al revistei „Contemporanul”, cunoscută tuturor prin cuprîntele sale plastice (vezi ultima pagină din numărul trecut cînd autorul portretului lui Șirato a fost dat drept portretul lui Pericles), oferă surpriza unor cugetări ale tînărului pictor C. Piliuță. Debutul nu se pare senzational! Cîce cugetătorul: un frazător numai în cazul cînd nu se poate altfel. Un desen bun este rezultatul unui interior exigent, gospodăriei, grefat de talent. Feste cîteva rînduri plîngînd de idei noi și fundamentale. C. Piliuță mă zăice: Tabloul lui Pallady (care nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

După multă vreme de gândire, de fapt adevărații continuatori ai artei desenului românesc ar fi numai clișia, și anume: Mercei Chirnoagă, Constantin Baciu, Octan Criocian, Ion State și Done Stan pentru că, cînd: de partea cealaltă a binelui stă rîul și e-a vrea să-l străpînească. Cum îl străpînește cugetătorul se va vedea mai la vale. Întii că rîul stă acuns în papînile Lucieșărilor și ale Gazetelor Literare, unde se pînă cînd după opinia d-alese desene fără nici un fel de dramă. Una la mîna. Si pentru ca să nu existe dubiu că „cuetătorul ar dormi pe el, trece

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilită, cu nesimțită slăbită, ci ea trebuie pusă clar, să respire. Mai afirm că generația lui Steriadi, Iser și Tonitza care s-au perindat vreme îndelungată (delicioasă cugetare!) la Paris și în alte Capitale... nu au rupt coloana vertebrală a artei pămîntului nostru.

la mîrturisiri. Iată ce spune C. Piliuță într-o tuburătoare confesiune: Am fost întrebata de ce, pe linia picturii sînt pînă cînd în desenele mele răspunsul simplu: de senze din necesitate. Ochiul meu s-a disciplinat în a surprinde în fiecare clipă tot ce e în jur. Chiar dacă nu văd sint banale, în viață, pe hîrtie, din cauza concentrației sau poate a poeziei, ele capătă darul de a izola și de a începe de nouă viață. La început a fost greu, nici o linie nu-mi rezolva pornirea interioară. Dar nu m-am lăsat. Făceam 60, 100 de desene pe zi... Chiar dacă nu ai creionul, sau cărbunele în mîna capul trebuie să lucreze într-una (evident!) Omul de artă nu are respicere aeriană și larghetate interioară a trăsăturilor noastre, el nu copie mediocru caracterul popular, așa cum o fac mulți contemporani de ai noștri. Un desen de Pallady înseamnă compoziție. Si uite așa din cugetare în cugetare, pînă cînd ajungem la Răsu sau la Răsu din adînc în multe generații și că linia (în desen, probabil) nu trebuie imbecilit

interludii

destine

de al. opra

Citesc romanul lui Traian Filip: „Desen după natură”. Acuzăta perpetuă: „criticii nu cunosc viața”, în cazul acesta nu mă atinge. „Natură” care a inspirat desenul lui Traian Filip este fosta Școală de literatură al cărei elev sau student (nu-mi amintesc precis titulatura folosită cândva), am fost și eu cu 16 ani în urmă. Poate că voi formula cu alt prilej judecări asupra cărții; deocamdată nu am predispoziția critică necesară pentru a confrunta, a sintetiza, a evalua etc. Citesc „Desen după natură” și-n mine reînviu momente din viața școlii, chipuri — pentru o perioadă uitată — de colegi, totul amalgamat și îndulcit, cu o lipsă de precizie și contur, într-o atmosferă de nostalgice evocări, cu duioase sunete de corn...

Sînt cotropit, așadar, de effluviile unui sentimentalism acut, aproape moldovenesc. Serile, ah! neuitate seri — să precizez: somptuoasele amurguri drapate în odăjdii de aur — cînd în grădina fostului muzeu Toma Stelian cîntam pînă răgușeam imnurile și marșurile adolescenței noastre severe; discuțiile literare înfierbîntate din seminarul 5 (respectiv o circumioară din spatele școlii, astăzi dispărută), solemnitatea sacerdotăală a întîlnirilor cu Mihail Sadoveanu, nopțile albe, de veghe creatoare după care veneam la cursuri cu ochii împăienjenii de nesomn, și apoi visurile, visurile tainice ale fiecăruia dintre noi, candidă, îndeajuns de aeriene și de fantastice, sentințioase (nimeni nu concepea să ajungă un scriitor mai mic decît Shakespeare sau Tolstol, decît Eminescu sau Sadoveanu) etc., etc.

Pentru a mă apăra de limbile de foc ale sentimentalismului, fac apel la o operație prozaică: răstoiesc hîrtiile păstrate din timpul școlii și care mă introduc în concret fără patetisme și cît mai exact.

Eram peste 70 de cursanți și alcătuiam laolaltă un tablou pitoresc: licențiați în litere sau filozofie și elevi, muncitori cu laudabile state de servicii ca strungari sau lăcătuși și ziaristi, o educatoare la o grădiniță de copii dintr-un sat și un hamal din portul Galați (rămăsese doar citeva luni, fără să fi buim genul literar către care aspira), bibliotecari și un fost chelner. Oamenii care publicaseră mai multe cărți și alții,

reprezentări doar de o poezie afișată la gazeta de perete, sau, și mai simplu, printr-o activitate general-culturală. Criteriile de recrutare fuseseră generoase, mizîndu-se mai mult pe ce-o să fie, decît pe ce era. Toți avuseseră în vedere succesul, gloria, dar cîți oare bănuiau declanșarea unei viitoare drame —, căci nu era vorba de o școală oarecare de culturalizare, ci de una cu „aspirații la nemurire”. (M. Sadoveanu, cu o ironie blajină la adresa optimismului naiv al aceluia care consideră că este suficientă, o anumită perioadă de școlarizare a unor tineri, pentru ca, în fiecare an, să se obțină un contingent masiv de scriitori, compara Institutul de pe Kiseleff cu „fabrica de popi din Fălticeni”).

Incepusem cîndva să adun material pentru o carte care-si propunea să urmărească — strict documentar — drumurile unor colegi a căror existență fusese răvășită de mirajul (vai! atât de fascinant) al literaturii. Cartea urma să se numească „Marsyas”, vrînd să atragă atenția asupra primejdiilor meseriei pe care trebuie să le aibă în vedere toți cei ce hotărăsc să se măsoare cu nemuritorii. Proiectul l-am părăsit apoi — poate că-l voi reia altădată.

Transcriu cîteva din fișele întocmite în legătură cu unii colegi, cerîndu-mi de la bun început scuze pentru respectivele sovăieli în linia fermă a „desenului”...

M. (și mai cum?). Noi îi spuneam „romancierul M.”. Nas proeminent. Un păr cîneșu lîns (în fiecare seară era legat la cap cu un ciorap). Un ochi îi lăcrîma parca mereu. Cînd își nara autobiografia — și-o făcea aproape zilnic, cu desfătare — se autocaracteriza: „fost proletar agrar”. Ar fi fost angajat la niște chiaburi din Ardeal și, într-o noapte, un „găzdoi” ar fi vrut să-l spintecă cu brișca, depistînd simpatia sale, politică. Nu știu cît adevăr conține istorioara, care de fiecare dată era povestită într-o altă versiune. M. activase însă — e sigur — în cadrul Organizației Tineretului Sătesc (O.T.S.).

În timpul școlii, cum era și de așteptat, M. se găsea confundat în munca de realizare a unui roman autobiografic în numeroase volume. Pînă la sfîșitul anului, el nu reușise însă să

treacă de prima pagină — și mai precis, dacă-mi aduc bine aminte — de această propoziție pe care o citea și-o răsucea mîndru celor din dormitor, deși toți recunoșteau mina binevoitoare a unui coleg respectat pentru malițiozitatea sa: „Era o noapte mirifică...”.

M. devenise celebru printre noi, datorită obiceiului său de a lega discuții în tramvale cu necunoscuții, cărora îi se recomanda solemn: „Romancierul M. de la Institutul de literatură”. (Pentru aceste „manifestări” fusese aspru criticat într-un articol din revista școlii „Prima promoție”, care articol se termina patetic: „să smulgem complet și cît mai repede din conștiința noastră buruienile otrăvite ale îngimfării”).

M. a izbutit să-și vadă numele tipărit și în paginile unui ziar central. Din rîndul studenților se selectase un grup (din care, nu știu pe ce motiv — poate cel exclusiv al antecedentelor biografice — făcea și el parte), cu misiunea expresă de a realiza o pagină de reportaje. M. a încropit niște însemnări despre un medic. Numărul cu pricina din ziar a devenit numaidecît un obiect sacru. Dormea cu el sub căpătîi și-l arăta tuturor cu înfrigurare și satisfacția cu care alții își viră sub nas fotografia iubitei sau a copilului.

...De la absolvirea școlii nu l-am mai văzut niciodată. Cîneva mi-a zis că l-ar fi înfîlînit la Hunedoara, unde lucra, pare-se, pe la sindicat sau la un serviciu de aprovizionare.

P. M. Un băiat cu o față sinceră și un zîmbet timid de fetiță, dar cu o ținută tanșoasă. Era tot de la țară și venea direct din armată. (Nu mi-l pot închipui altfel decît în hainele lui militare, puțin uzate, cu trese de caporal). Se evidențiasă în cadrul unui cinaclu din București și publicase poezii puțin cam naive, dar de o anumite prospețime, în „Scnteia Tineretului” și în „Flacăra”. (În revista școlii, am dat peste o poezie de-a sa în care o „blîndă turturea” se arată neliniștită de vesnica sete de zbor a șoimului. Șoimul răspunde: „Prietenă mea, / Cîrîș nu avea / Că de mă frîmînt / Și de zbor în vînt. / Vreau mereu să fie / În cîmp bucurie: / Că pe rîmurea / Eu nu pot șede, / Doar cînd zbor în vînt / Trăiesc pe pămînt”).

Era din fire puțin vorbăreț dar nu ocolea discuțiile combative, avînd meru de lămuriri vreo problemă cetoasă. În-văta cu o rară încapăținare. (La gazeta de perete fusese descris ca un student model). Dar avalanșa de noțiuni, citate, autori, cărți, îl năucea. Uneori îl găseam — indiferent de timpul de-afară — cu capul băgat în chiuveță sub jetul de apă rece. Într-o discuție — se organizase o vizită colectivă într-un sat de lingă București — mă colpeșise volumul proiectelor sale de creație, baroc și haotic, dar care demonstra o ardere lăuntrică extrem de intensă.

După terminarea școlii a fost repartizat la un ziar, unde l-am și văzut semînd de citeva ori. Apoi i-am pierdut urma. Am auzit — dar nu pot să accept acest adevăr nici astăzi, după trecerea atîtor ani, — că s-ar fi îmbolnăvit catastrofal de o boală nervoasă.

D. H. Mic de statură dar vînos, — o robustețe comprimată. Brunet, ochii de antracit, încadrăți de creșteri profunde. Un zîmbet calm, subliniat de o dantură aproape perfectă — impresia era puțin stricată de un canin îmbrăcat în aur. Lurcra ca strungar la o uzină din București (și mi s-a spus că

era un strungar foarte bun). Nu știuse carte, învățase sîngur abia după 23 August. Debutază cu versuri la gazeta de perete a uzinei. Publică apoi în „Flacăra”, prefațat de o introducere ditirambică a redacției. În „seminariile de creație” ale școlii citise poezii cam sumare poate nu lipsite de un anume fior. Îi lipsea însă acel element decisiv, fără de care cu greu se poate concepe existența unui act de creație: cultura. Întrebind pe unul și pe altul își alcătuiese o nesfîrșită listă de opere care trebuiau să fie citite cu orice preț. Dar vai, era imposibil ca într-un asalt de 6 luni să rezolve handicapul. Avea și un sistem personal de lectură: „ataca” în același timp mai multe cărți (istorie, estetică, știință, literatură etc.). Incepea una, citea un capitol al alteia, trecea la o a treia și așa mai departe, terminînd cite 4—5 deodată.

Nu știu unde a fost repartizat la absolvire. După mai mulți ani mi-a făcut o vizită la redacție. Nu se schimbase aproape deloc. Se simțea însă o oarecare stare de mohoreală interioară. Din cele ce mi-a relatat, cu pauze și salturi de la un subiect la altul, am înțeles că-a lucrat în mai multe instituții, dar că nu mai lucrează, că nu mai e căsătorit, că stă la un frate — acolo stă și scrie la un roman. Cînd va „rotunji” citeva capitole mi le va aduce neapărat să i le citesc. Dar — și aici m-a fulgerat cu ochii săi de antracit — știe că noi aștia din redacție c-am obișnuit „să dregem busuolul”. El vrea o părere sinceră, exactă, necrutătoare.

Asta s-a întîmplat în urmă cu cîinci ani. De atunci nu l-am mai văzut. Am auzit — și doresc din adîncul inimii să fie adevărat, — că s-ar fi recalificat ca strungar și, după atîtea ocouri, și-ar fi regăsit echilibrul interior.

În fața mea, învălmășite, se găsesc însemnări și despre alți colegi, unii provenind din medii intelectuale, cu biografii în-celcîte și cu atît mai pitorești, dar lipsite de confruntarea dramatică a celorlalți, adînc umană — pe care am încercat s-o întuiesc.

Îmi amintesc de o convorbire a lui Mihail Sadoveanu cu studenții școlii. Ne-a întrebât cîți sîntem. Aflînd cifra exactă, a cîntinat melancolic din cap: „Dacă ar reuși măcar un sfert dintre dumneavoastră, tot ar fi bine”. În fața privirilor noastre scandalizate, ne-a povestit, în cuvinte de o infinită bu-nătate, că în promoția sa literară fuseseră mulți — „mulți mai talentați ca mine”, dar pînă la urmă au rămas doar cî-tiva. Tinerii din școală beneficiază, desigur, acum, de alte condiții sociale. Dar numai aceste condiții și simpla lor bu-năvoință nu sînt suficiente. Pentru realizarea unor opere sînt necesare multiple calități — unele deloc literare: să-nă-tate, tenacitate în urmărirea scopului, forța morală de a nu dezarma la primul eșec sau de a nu-ți pierde mîntiile în fața unui șir de succese. „Trebuie să fii tari și așa ca oamenii”.

Rememorez numele foștilor mei colegi. Unele — puțin — au devenit notorii în viața literară. Celelalte, dacă le-aș în-sira, n-ar spune nimănu mai nimic... Deasupra fiecăruia din-tre cei care — într-un aflux neconținut — bat la porțile Parnasului, explorînd înfîntele spații astrale ale literaturii, se rotește nimbu înflăcărat al unui nestiut destin:

„Dintre lăse de catarge
Care lute mălurite,
Cîte oare le vor sparge
Vînturile, valurile?”.

ILEANA MĂLĂNCIOIU

marturisire

Nu-mi amintesc decît că am intrat într-o grădina
fermecată
Iar o zeiță tînără aduna zilele de la noi
Și ne-nsemna pe-un răboj după lumina din ochi
Ca la plecarea să ni le dea înapoi.

Și n-am aflat dacă zeița a fost de vină
Sau răbojul a ars de lumină
Dar știu că semnele ni s-au amestecat
Și-am luat șapte zile din viața unui bărbat.

Și fiindcă mă temeam de minia zeiței
M-am furișat într-una dintre ele
Să văd dacă omul acela umblă cu viața întreruptă
Ori și-a pus în loc zilele mele.

Mărturisesc că l-am văzut trăind
Și că zeița însăși a fost o clipă fericită
Că dup-o-ncurcătură fără seamăn
Știa că va scăpa nepedepsită.

Apoi ne-a-nconjurat îndurerată
De parcă se temea că nu vom reuși
Să intrăm înapoi în viețile noastre
Și după șapte zile vom muri.

ADRIAN DOHOTARU

spălătoreasa

Vino, bunico,
E ceață în spălătoriile verzi ale nopții.
Vino, scufundă-ți mîinile în rădăcinile somnului,
În leșiile visului, spală rufele noastre murdare,
Cămășile coclite de sudoare, stelele putrede de omă-
ruri

Ale acestei lumi.
Frecă pînă la sînge bandojele pline de rîni
Ale celor întorși din război...

Spală, bunico, felinarele care au plîns,
Străzile care-au durut,
Spală oasele lumii,
Spală aerul otrăvit de bărbați și femei
Care nu se iubesc,
Spală nopțile de păcatele fatelor,
Spală clopotele de credincioși
Și apele de sinucigași.

Vino, bunico. E ceață deasupra orașului,
Aburi plutesc prin spălătoriile verzi ale nopții,
Miine-i duminică. Avem nevoie de haine curate.

CONSTANTIN DUICA

un om dormea în iarbă...

Un om dormea în iarbă, lingă apă,
Cerul trecea prin valuri albe, grasă,

Și aduna pietriș stelar, să fie
Luciul senin și unda argintie.

Omul dormea și nici n-avea habar
Că fruntea lui părea de chihlimbar.

De oboseala viselor prea pline
Îi asudase fruntea cu rubine.

Dar luna-l răcoarea, rotundă
Batisă albă umezită-n undă.

Omul dormea și nici nu bănuia
Adîncul sens pe care-l tănuia.

Cum că dormind, sub semnul dur al gurii,
Imprumuta tăcerile naturii

Și sensul de a fi, fără cuvînt,
Țîșniri în sus și-njoarceri, de pămînt.

Și cum dormea, cu fața către vale,
Primea și-un regn ciudat de vegetale:

Ca-n ierburi și ca-n pomi, macniți,
În trunchiul lui de carne, adormiți,

Suna aprins atîta viață vie
Că totu-n jur părea nemărginit

Și liniștea părea de vesnicie.
În somnul lui adînc erau și vise.

Buze de nufăr alb, deschise:
Pe pinza lor se cuvîntau imagini,

Încendii mici — minuscule cartagini.
Omul visa dar nu știu
Că visul lui i-asemenea

Răsfrîngerii în ape, ca-n oglindă,
A tot ce stă pe mal ori se perindă.

Și iată zorii storc peste zăvoi
Struguri de foc cu boabe moi

Și mustul lor se fierbe-n cești
De-albastre marmore cerești.

Omul trezit din vise, parcă
Același inedit încearcă,

De nou născut — puternic și-ntremat —
Și tot ce-i omnesc revine, l' umele

Iar căile de sînge ce-l străbat
Îl ard ascuns și îl silesc să umble.

DORU RÎMNICEANU

vina șarpelui

Șarpele gal pe dinăuntru
clipea egal
cu trupul mărginit de celelalte lucruri;
lua capătul mișcării și îl
înmuia într-un pom,
semnalizînd ruperea golului;
în femeie și în bărbat
achise cel mai clar loc de rupere,
limpezindu-i în cumpăna
mărului minunat.
Îngreuit de timp șarpele
curgea noroiot
însăpămîntînd totul;
prăjiniile soarelui
se aprindeau a doua oară
la celălalt capăt de etern

lăsînd ca moștenire izvoare tăiate
în trei;
șarpele însuși era un gal
tăiat în trei,
simbol al plămîuirii în trei a lumii,
zgomot al rușrii în trei a zborului,
taină a scurgerii în trei a totului;
poate fiindcă totul e un
șarpe ciopîrjit pe un pom,
care așteaptă ora definirii totului.

VASILE ZAMFIR

sufletul acestor cîmpii

Sufletul acestor cîmpii,
abur în zori, legănare de grîne,
cîntec de greier, cocori, ciocirlii
iarbă și cer,
îl știu, îl cutreier,
ziua și noaptea,
sufletul acestor cîmpii e sufletul meu,
salcie pe maluri de ape,
carpen sub care se string
turme în arșița verii,
cînd fata-morgană-și desface
pletele-n aurul pur,
lanuri de foc, bărăgane,
și oamenii, oamenii, oamenii,
țărani bătrîni cercetînd cu ochii în zări,
țărani bătrîni pe fețele arse, brăzdate, uscate,
și fețele aspre și dulci ca mărul crețesc
sufletul acestor cîmpii...

MARTA BARBULESCU

roșia pasăre

Bat la ușă cu sufletul!
Îți aduc pasărea roșie înapoi,
zăpada a născut lupii pustului
între noi.

Bat la ușă cu nopțile,
păzindu-mi vatra și cuvîntul,
dezlegînd neliniștea,
încărîndu-mi cîntul.

Bat la ușă cu ochii orbului,
Roade grele îmi încovealesc aerul,
lumina puternică încoamență-n lucruri,
neînțeleasă...

DIMITRIE RACHICI

circuit

Arborele stînd pe cîmpie
Sîngur și nemîșcat,
De-atîția ani tot acolo,
La ce se gîndește?

Amintindu-și de zborul abrupt.
Cînd a trecut prin aer — sămîntă —
Rîvneste s-ajungă, o clipă doar,
Pasăre!

MIHAI DUȚESCU

prețul strugurilor

taină apleacă-te
să încapi în vie
apleacă-te încă o dată
să încapi în bob

duh al nămintului
de niciodată
și din loc fără vîrstă
vino și suflă peste
strugurii noștri
și iartă-ne
că te tăiem ca hoții.

Singurătatea i se părea Cameliei ceva rusinos, degradat, de căruia avea prilejul o părașă. Mai mult decât atât, ea încerca să steargă urmele singurătății ca și cum ar fi vrut să șteargă urmele unei crime, hotărâtă să ofere foarte rarilor ei musafiri imaginea unei vieti dacă nu a-gitate, cel puțin normale.

De multă vreme o umbrelă albastră și-o pereche de mănuși negre se așezau pe divan într-o împietrită neorinduală, drept mărturie a acelei singurătăți vădită și exterioare normale. Trecură zile și săptămâni întregi. Luni de-a rândul, și obiectele cu pricina continuau să demonstreze iluzia Cameliei aproape îmbătrânind în devotamentul lor perfid și nemiscat. Spatul dintr-o direcție, nădăd și el firesc — reprezentă de fapt, sufletul acestor obiecte — avind astfel avantajul unei existențe unitare se împotriva energie și metodice tuturor încercărilor Cameliei. Deși mereu sugărașă și extenuantă, ele continuau o împietrită apăsătoare, to-pind și înghitind în acel dat aprioric toate eforturile Cameliei de a crea, măcar o dată, impresia unei femei care tocmai acum se întoarce să petreacă unde este fost și X și unde s-a oprit să se așeze.

În aranjarea acestor obiecte menite să sugereze imaginea unei existențe normale, Camelia se chinuia să atingă desăvârșirea și, oricât de neajungent le așeză pe divan, tot mai găsea ceva de modificat. Ea căuta aici o desăvârșire inexistentă de fapt, dar o căuta în sensul propriu ca, pe un lucru pe care-l avusese cîndva, și pe care-l pierduse și, care o dată găsit, ar fi scos-o din impas.

Ea nuși pierdea speranța fiindcă știa că nu e bine să-ți pierzi speranța.

— Odată și odată, tot am să le aranjez eu perfect...

Eforturile Cameliei în această neajungătoare desăvârșire adevărată zadarnică căci obiectele cu pricina, înfrustrate de ea din clipă în clipă, care le cumpărase în acest scop, și astfel musafirii nu făceau nicio legătură între neorindualia din casă și stilul de viață al Cameliei. Ea căuta să nu fie surprinsă în singurătate și, Camelia își pregătea din vreme neorindualia, o contempla și-o supraveghea vrînd s-o păstreze intactă și s-o ofere astfel intactă celor care-i treceau înăuntrul pragului casei. În timpul scurtelor vizite, ea încerca să păstreze intactă neorindualia temându-se de-a nu cumva, profitînd de o neatenție de-a ei, blestematele obiecte să se alinieze într-o simetrie care ar fi surprins-o pe ea.

Adeosori, tînd aproape pe din două, singurătatea, Camelia se trînea pe divan, obosită și încințată, ca și cum s-ar fi întors de la un studiu ce năstărea petrecere. Cînd se ridică de la divan dispăruse obosala și ră-minea numai minciună și stupiditate a unei oboseli și, ca o concluzie a acelei scurte clipe de luciditate apărea în prelungirea acelei clipe sau ca suflul viu al acelei clipe, sau ca însăși ratiunea acelei clipe, gîlbui roșcat și mîncăuș, și se așeză gînd după ea îngrozitoare ei lipsă de prejudiciu.

— Deși stai în centru, la tine nu vine niciodată nimeni.

Aceste fraze lapidare mătușa Graziela le rostea în răstimpul dintre două aventuri erotice. Și din această pricină, Camelia vedea la începutul succedutei de petreceri că se abate care se îmbracă și la sfîrșitul a celeiași observații unul care se dezbracă. În mijlocul acestei realități trona mătușa Graziela și sâmbăta ei putere de sinteză.

— Cum stai cu viața sexuală? — Te neglijează sotul?

Apoi galben-roșcată mătușa Graziela se sărăcuiește de plecă. Claritatea mătușei Graziela îi amenința singurătatea, intra în adîncul ei și-o clătina. Camelia disprețuia atât de mult această claritate, pe care o socotea vulgară și imorală, încît în nume de aceluși dispreț, își singurătatea și-o apăra cu ajutorul să crească, s-o cuprîndă și s-o subjugă lerăși.

Celălalt musafiri nu se asemănau cu mătușa Graziela. Erau musafiri ciudați, galbeni, albi, portocalii, violeți, întotdeauna grăbiți și întotdeauna optimiști.

Izbitor acel amestec de vizită grăbită și optimism vehement. Nici nu-și dădeau jos pălăria și-și asigurau pe Camelia, cu ochii la ceas, că pînă la urmă totul va fi bine. Refuzau să ia loc pe scaun, refuzau și dulceața gazdei dar așa, în picioare, pregătindu-se de petrecere ca un venisător, o asigurau că în cele din urmă David o va iubi. Alții nici nu mai intrau în casă, apăreau la fe-reastră, printr-un amestec bizar de zîmbete și ciocniri ori asigurări și de tălăntuiri și de urlete ale lui David. Dacă avea vreme neliniște un asemenea musafir galben sau portocaliu, crăpa puțin ușa, mormăia ceva și sărătu mîna și îi alungă astfel neliniștea. Acești musafiri multicolori aduceau numai rău în casă. Că X și Y erau bolnavi și îndrăgăniți. Că Z și Y s-a întors la nevastă. Că Z și Y s-a lăsat de băutură. Aceste vești o bucurau la început, dar mai tîrziu, cînd aceste vești căpătau viață în conștiința Cameliei zgometul lor o auzeau dar ea nu bătea în fața ei, și astfel acela îngrozitor era tocmai suflul acelor vești plătute care o bucuraseră atât de mult. E drept că și grăba musafirii părea justificată, ei erau împinși în această goană de propriu lor frică. Erau fericiți că descoperiseră o filință care avea nevoie de aceste minciuni și în felul acesta ei se eliberau, se liniștea și gneau mai departe.

Acești indivizi grăbiți, multicolori, irresponsabili și fătărnicii o siliră pe Camelia să-și formeze — în pofta singurătății care o învăluia, o concepție echilibrată asupra vieții. Ea lăbea virtutea, fiindcă ea confunda virtutea cu singurătatea altora, deci dînd-un sentiment de solidaritate cu suferința altora. Ea mai lăbea virtutea și dînd-un sentiment de solidaritate, și se părea călitate cea mai potrivită în condițiile ei, n-avea nevoie de nimic pentru a fi demonstrată, era ideea care se topea cel mai firesc în singurătatea ei. Încercase de cîteva ori să fie alături dar se întoarse la fel de pociată în virtutea ei pe cît de pociată se întorse în singurătatea ei. Camelia încercase să fie ironică dar nimeni nu-i luase în seamă ironia, ironia îi fusese inapoiată în interior, ea își manifestase în fața lui oameni dar nimeni nu înregistrase acest dispreț. Ea rămînea atunci singură cu ironia și disprețul ei pe care zadarnic încercase să le arunce pe fețele altora, nu le mai înțelegea și nu se făcea firi-că de parcă aceste sentimente zdrobite de lupta cu realitatea exterioară, deveniseră proprii ei căli.

Ea nu era nici îngâmfață, ea nu era nici modestă, n-avea nici încredere în ea și nici nu era lipsită de încredere, ședea în mijlocul tuturor ipotetozelor, ședea pur și simplu în centrul ei de gravitație unde se adăuna această dreptate, în mersul ei invincibil, o va găsi și-o va scoate la lumină.

— Uitați-vă ce femeie plină de calități e Camelia...

Pînă la această victorie totală se visa plîmbind în propria ei viață. Era surprins David de așa această imagine pe atît de firească, pe atît de imposibilă, o alunga ca pe o vedenie care-l turbura o liniște care ar fi

teodor mazilu și singurătatea și diavolul milos

vrut să existe. Vedenia își întorcea fața spre Camelia, aflată de această neajungătoare sfidare și atunci Camelia se arunca în mijlocul acestui vis imposibil ca în mijlocul unei haite de cîini delănțuți, și îi gonea, și îi biciuia, și era biciuită, se amesteca cu vîntul acela imposibil într-o demență înclăzită de parcă, războindu-se și amestecîndu-se cu vîntul acela imposibil ar fi descoperit, de ce e la urma urmei atît de imposibil de înăpăit. După cîteva clipe de descumpănire, vîntul acela imposibil își revenea, căpăta putere și începea să fugărească pînă ce Camelia cădea obosită. Atunci vîntul acela imposibil se înalță tremurînd, ca un amurg plin de blîndețe; acum cînd i se înfățișa atît de îndepărtat și cu adevărat imposibil, atît de curat imposibil, Camelia se liniștea. Acolo o găsea singurătatea și Camelia o urma istovită și pociată.

Desigur, Camelia păstrase și-o urmă de răutate, își învidia kolegele de generație care reușiseră să se impună, să facă ceva, să fie un nume, dar de fapt nu era nici răutate, nici învidie, ci tocmai acel sufl viu care mai rămînea în ea și pe care ar fi trebuit să se sprîjine. În loc să se sprîjine pe acel sufl viu, ea se grăbea să-l blameze.

— Învidia e un sentiment condam-nabil.

Bunul simț al Cameliei detesta singurătatea și pe ceva ridicol și melodramatic de care individul în primul rînd vinovat, dar din nefericire era un simț livresc, fără nici o legătură cu impulsul real în care se zăbea. A trăi în singurătate nu e laudabil și nici o nișă practică indicat, din nici un punct de vedere. Față de propriile ei suferințe, Camelia avea reacții artificiale, livrest, odată ce suferința ei ajungea într-un anumit stadiu se rupea de centrul viu care o născuse și se revărsa în masa amorfă și prejudiciată de tot soiul. Ea avea nefericirea de a nu fi decît puțină vreme stăpîna propriilor ei neliniști; și erau de cele mai multe ori furate, înstrăinate și înapoiate sub forma unor consideratii livrest sau a unor speranțe lipsite de orice temei. Camelia nu-și trăia suferința pură, inițial, ci avea suferință falsificată, dar scotită pe măsura ei. Această singurătate fabricată înăducea, naștea o suferință de fel de fel de, și chiar un fel de echilibru interior. Această stare de echilibru era mai mult o împietrire în propriile ei zăburări o înșelătoare nemiscare a indoliilor ei decît o stare de echilibru. Era un echilibru care se salvează doar o făcea apatică, o strîngea de gît, se agăța de ea și nu voia să-l mai dea drumul ca și cum echilibru ar fi avut nevoie de Camelia, nu Camelia de el.

Disperarea, ajungînd limita maximă nu mai putea trînti și se întorcea provizoriu luînd înfățișarea minciunoi a unui zîmbet cochet, aproape strengăreț. Cineva care se așezase exact pe locul unde se sfîrșise puterea fătărniciei ei, o simțea și ea în egală măsură și însele vizitatorilor și să lase impresia unei vieți armonioase. Existau clipe cînd aceste strădanii comune izbu-teau.

Camelia își așeza cuvintele în mijlocul camerelor, le lăsa să plutească în aer și le vedea și neconștient și vizitatorilor, ea se aplica puțin, temîndu-se să nu le atingă dulcea lor tremurare, de parcă, protejîndu-le, ele ar fi putut să se schimbe în certitudinî. Dar, la puțin timp după ce un vizitator deschisese gura și începuse să vorbească, ea se așezase exact pe locul unde se sfîrșise puterea fătărniciei ei, o simțea și ea în egală măsură și însele vizitatorilor și să lase impresia unei vieți armonioase. Existau clipe cînd aceste strădanii comune izbu-teau.

— Acum am picat din tîrg. Dacă veneai cu camel și mînușele mai devreme nu mă găseai acasă.

Ce se întîmpla atunci? Atunci Camelia lua aproape cu forța privirea vizitatorului și-o îndrepta spre divanul unde se găsea neorindualia cu atîta grijă pregătită. Dar în momentul privirii vizitatorului nu se obosese să cerceteze neorindualia: se așeza liniștită lîngă celelalte obiecte, ocupa un loc și împietrea acolo, mîrînd astfel forțele cu care Camelia zadarnic se lupta. Demnitatea o silia să se abată asupra ei în rețușă a acestei înscenări. Ea își continua ne-tulburată, ritualul examinînd și privirea vizitatorului care se așezase lîngă celelalte obiecte și devenise și ea un obiect, alături de umbrela albastră și mănușele negre.

Ea se arăbăbură aici la mine, scuză-mă te rog...

Aceste cuvinte, în care nici Camelia nu credea, nu le auzea nimeni, ea simțea cum aceste cuvinte spuse parca de altcineva se întorc spre ea și cad istovite înaintea de a putea fi auzite.

De ceea ce trăia în adîncul ei, Camelia nu era prea convinsă, avea o îndoielă; de ceea își împingea demnitatea în afară, ca o poartă înfrîntă. Nevînd pînă la urmă înțelea-gătoare, o vizitau din cînd în cînd.

Apărarea demnității devenise în-dolețnică de bază a Cameliei, ea arunca în această bălăle înegală energie, inteligență și ipocrizie. În cazul Cameliei, demnitatea nu mai era un principiu moral ci aproape unica ei legătură cu oamenii din jur, instinctul de conservare descoperise aproape împlîntor acest mijloc de apărare. Fără demnitatea ea nici n-ar fi existat, demnitatea era însă un mult o funcție biologică decît una etică. Chiar împinșă în afară, demnitatea era acea ființă — nu gresim prea mult cînd o numim astfel care o căuta pe Camelia, o găsea pe Camelia, se întorcea la Camelia, o în-viora și se contopea cu ea. Cînd sub presiunea mizeriilor vieții, demnitatea se împuțina și apoi dispărea, era înlocuită cu o altă demnitate, ca o secreție vitală, sordidă și inepuizabilă.

Camelia se chinuia să spulbere ideea înșelătoare că ea poate fi găsită mereu acasă, la orice oră din zi sau noapte — această convingere a oamenilor o îndiriga mai mult decît situația ca atare, sau cel puțin la fel de mult. Dacă, în mod împlîntor pleca de acasă în vizită la o prietenă, Camelia se liniștea și ea se afla acasă la orice oră din zi sau noapte o însoțea și în această evadare și atunci mult așteptata evadare, se înghesuia neputincioasă în că-

terea oricelă blestemate convingeri. Vizita, arcel ar fi fost ea de veselă și de animată era făcută în interiorul și în limita unei neliniști. An-gineri de care li era imposibil să scape.

Era deci în mod firesc înclîntată cînd auzea că fusese căutată în lipsă, interpretă această înclîntare ca pe un semn bun și-și punea în ea speranțe exagerate care ajungeau pînă la convingerea că e mai talentată decît Hortansa Papadat-Bengescu. Ea năstăra într-o formă obscură și lipsită de forță constința acestei superiorități și aștepta orice prilej, de orice natură ar fi fost, ca s-o scoată la iveală. Cum semne în această prîvință întîrziu să se vadă, ea își hrănea această convingerea cum se născuera, din fapte care n-aveau nici o legătură cu mobilul vîntului ei, fără să mai aștepte acele fapte pe deplin concludente. Mai tîrziu, ea se supra pe această vanitate care nu se vedea și îi cea ea voia ea să fie și-o izgonea din lumea ei interioară ca pe un musafir care întrecuie măsura și încălece legile politetii.

Ca orice om încă neobisnuit cu singurătatea, Camelia își făcuse o metodă din a-și alunga singurătatea. Cînd Camelia își luă riscul de a re-curge la metodă — singurătatea deveni și mai întînsă justificîndu-l măsuri de prevedere. Ajunsesă să-și măsoare în lung și lat singurătatea, s-o cunoască precum un bolnav inteligent își cunoaște evoluția bolii, acalmă și momentele de criză. Dar tot strîbătîndu-se în lung și-n lat singurătatea, dînd viața cînd pe or-golii ei, cînd pe răutatea oamenilor, Camelia se trezi în afara propriei ei singurătăți. Atunci i se făcea frică și trăi, singurătatea ei sau o singurătate — cineva se temea de singurătatea ei mai mult decît ea în-săși, de parcă cineva își luase obligația de a trăi și de a suferi în locul ei. Camelia se îndepărta mereu de centrul suferințelor ei, biblîna prin apropiere, o zărea citeodată, ca

datate venită din afara ei, o împin-gea să deschidă ușa; și coboara pe scări, să se convingă că n-o căutase nimeni.

Istovită, Camelia se retrăgea în mijlocul camerei de unde, superstițios naivă, credea că adevărul care o biciuise n-ar mai putea s-o atingă, de parcă raza de influență a aceluia adevăr ar fi fost limitată. Ședea ne-miscată și convinsă că locul pe care și-l alesese după cituetele ei de calcul, singurătatea n-o va mai a-junge. Dar acel loc se micșora încet-cu încetul, se surpa încontinuu și Camelia — desi nu mai ședea pe nimic, desi locul fusese pulverizat, din dragoste pentru minciuna pe care o născocise își lua un aer de siguranță. Dar ea se surpa se scur-mura și rămînea la suprafață, ca o sîmbră înfrîntă numai stupidul ei aer de siguranță. Singurătatea — o învăluia din toate părțile și aerul ei de siguranță plutea stingher ca ră-mășițele unui naufragiu.

Ar trebui să fii iubită și respectată și își spunea Camelia cu vocea în-spirîmintă de prezentimentul unei apropiate lupte ilegale, cu groaza omului care azvîrle cu piatra în cineva care se năpustește asu-pra lui înarmat pînă-n dinți. „Ar trebui să fii iubită și respectată”. Această operă se născuă întru în goana cailor și dispăru brusc. Camelia veni în urma ei, se opri în mijlocul drumului și înceapă să ghi-cească în praful strînit de copitele cailor răspunsul care o chinuia.

Teama cea mai cumplită venea din convingerea că nu-și era adevărată teamă, cînd căuta teama, vrînd să se sprîjine pe ea, n-o mai găsea; sin-gurătatea, în orăa ei de deziluzie luase cu ea și teama de propria-singurătate — cineva se temea de singurătatea ei mai mult decît ea în-săși, de parcă cineva își luase obligația de a trăi și de a suferi în locul ei. Camelia se îndepărta mereu de centrul suferințelor ei, biblîna prin apropiere, o zărea citeodată, ca

în cel mai îndepărtat, în speranța că pînă la urmă tot se va întîmpla ceva. Arunca această chemărie de parcă ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

pe ea, tîna bandiților, nici un glont n-o atînga. Atunci înțelega în ce dată ar fi aruncat cu undița în apă și aștepta cu o încredere care era tot una cu disperarea. Cel mai ades se lasă prins în acest vicieșug sotul Cameliei. Ea nu se bucura chiar a-tunci, bucuria ședea la pînă în spa-tele Cameliei și în situația speriată pe obraz îndată ce avea mot să-o facă.

Convinsă că sotul se înapoia se-acasă datorită vicleniei ei și nu datorită hotărîrii lui, hotărîa să se răz-bune. Lasă, lasă, să vadă și el ce înseamnă să lasi o femeie tină sin-gură, lasă să vadă și el nefericînd, în ce mizerie mă zbat. Inversunată îl trăgea spre mă, îl plimba prin toată camera, să-i simtă și el sin-gurătatea, să vadă și el ce înseamnă să nu vezi chipul unui om săpîmintă întregi. Dacă ar fi stat în puterea ei l-ar fi închis în singurătatea ei, l-ar fi zăvornit în singurătatea ei, l-ar fi înmăbușit și strivit. Dar, cum Came-lia nu era stăpîna singurătății ei, răzburarea n-avea cum să fie dusă pînă la capăt.

Aceste victorii, dacă se puteau numi astfel, aveau păcatul că deveneau reale numai după ce însăși vic-timile le confirmau. Adeseori Came-lia prindea vechi cunoștințe care n-o recunoșteau nici pe ea și care nici nu recunoșteau că fuseseră prinse și a-tunci, resemnată, le arunca înapoi în-apoi: n-avea ce face cu ele. Confir-marea victoriilor rămînea privilegiul celor învinși, de ceea Camelia nu înregistra venirea sotului decît după ce el își manifesta supărarea, ironi-zînd-o.

— Tu ești, David?

— Da, eu sint. Dar ce ai crezut?

Ceea ce o ulmea pe Camelia era răcoarea cu totul particulară a sotului, ea vedea cum nici această răcoala sotul nu voia s-o înstrînzare, o so-cotea tot a lui și numai a lui. Aceas-ta răcoala trecea pe lîngă ea și por-neia mai departe, într-un scop mai înalt. Ea simțea că nu e nici măcar

mella lui scrumiera și pleca s-o de-
serte, luind odată cu scrumiera și-o
satisfacție imensă, nemaicunoscută,
pe care, îndată ce ajungea în bucătă-
rie o scootea la suprafață ca pe o co-
moră furată, o admira, o examina
cu lăcomie, își răcoarea fruntea, se
sprijinea și se răsfăța cu ea. Cînd
însă tinea prea multă vreme în mînă
incriminata scrumiera, prelungea-
du-si astfel exagerat bucuria, aceea
bucurie derizorie se împietrea și a-
tunci Camelia se împietrea și ea.
Bucuria cea jalnică se împietrea, Ca-
melia, de asemeni — între aceste
două realități se crea o distanță și
acea distanță rămenea neschimbată,
la fel de egală ca o realitate inde-
pendentă, ca o măsură a unui de-
zastru tainic, distanță teribilă de
care Camelia nu scăpa nici cînd se
înapoia în cameră.

Fugărită din toate părțile, gonită
din așă, din iubire, din singurătate,
din orgoliu, ea se oprise aici pe a-
ceastă fișie îngustă, neaprimă și de-
rizorie și aici voia să rămînă și nu
voia să meargă mai departe. La ca-
pătul pustului se găsea un dîmb,
care se ridica și încontinuu și care
privit cu luare aminte nu era decît
David intrînd cu pantofii în casă și
ea aducîndu-i papucii. Asta este
viata, își spunea Camelia, banală,
stupidă, lipsită de satisfacții. Totul
e și te agăți de ceva și să nu-i dai
drumul.

Cum Camelia n-avea de prea
multe ori prilejul de a trăi prea
mult sentimente ea încerca un sen-
timent cu virtuțile tuturor sentimen-
telor, cu lăcomia omului care știe că
nu-i e dat prea des asemenea pri-
lejerii.

Asa de mult se consolidase aceste
satisfacții derizorii încît de pe orice
pisc a-ar fi aflat, Camelia ar fi co-
borât să-l dojenească pe David fiind-
că botise fata de masă sau vărsase
farfurii pentru a nu știu cîta oară,
scrumul pe jos.

Piscurile nu i se prea arătau Ca-
meliei, ea venea din adînc, dintr-un
tunel subteran și odată ajunsă la su-
prafață îl flutura prin fața ochilor
corpul delicat.

— Uită-te și tu cum ai aruncat
scrumul pe covor? Uită-te David.

Mereu se scufunda într-un timp
nedefinit și mereu scootea la supra-
față obiectii îngrozitori de tineri.

David, intra și el în acela lume mi-
zică și privea înspăimîntat scrumul
vărsat înadins pe covor. Se arăta
îngrozit numai ca să-i dea Cameliei
dreptate, să nu-i alunge mizera sa-
tisfacție.

Camelia tăcea o secundă, convinsă
că tăcerea e o pleoară în favo-
rea ei.

Sint neglijențe care ar putea fi
usor evitate. Cu puțină bunăvoință,
David.

Camelia avea obiceiul, sau așa i se
părea lui David, de a se ivi brusc
în fața lui și de a-l pune imediat
probleme dificile.

— Ce-ai spus David dacă ne-am
muta?

Adeseori, David auzea numai un
otăit și întotdeauna ca o prelungire
a aceluia otăit apărea Camelia. Erau
locuri în camera, puncte fixe în spa-
țiu, care vibrau într-un anume fel
și David știa că dacă sta acolo și
aștepta din acele vibrații și puncte
stabile se ivește imediat Camelia și
obiectele ei. Cîteodată camera se
implea de vaoete și atunci David nu
mai știa unde anume se afla Camelia
aștepta, să nu-i alunge mizera sa-
tisfacție și să-i redea soție.

El, nemiscarea lui, spaimea lui, de-
venea o rațiune a existenței Came-
liei și atunci David se dăruia acestei
sombre voluptăți și-o lăsa pe Ca-
melia să se facă ce voia. Cu cît se
apropia mai mult de el, cu cît Ca-
melia credea că are mai multă drept-
tate, înalța încet, amenințător,
odată cu evoluția logică. Apoi după
ce-si demonstră dreptatea în fel și
chip pleca trîndu-se trîndu-se și
ceva logic și bunul simț. Urmele
și locul acelei nemiscări se înălțau
în aer ca vilvătăile unui inexplicabil
incendiu, contopindu-se cu punctul
acesta fix în care amîndoi se uciseră
și amîndoi se lertaseră.

Si Camelia pleca în bucătărie.

Dar ea pleca înșelător și David
știa asta bine că ea minte. Cînd
spune că pleacă, ea n-avea unde să
plece, pleca, dar de fapt n-avea unde
să plece. De aceea cînd furioasă și
grăbită Camelia pleca, lui David îi
venea să plîngă stîind cît de minci-
nosă era această plecare. Unde să
plece? Ea n-avea unde să plece.

— Am plecat în bucătărie, îl anun-
ta Camelia și David o vedea nemis-
cată, împietrită și atunci îi venea să
se împietrească și el, să se lege de
un punct fix inexistent, făcut numai
pentru această durere, și să rămînă
acolo și din această împietrire și ne-
muscarea să înțeleagă împietrirea și
nemuscarea Cameliei.

Ar fi vrut să-i cadă-n genunchi,
să-i cînte iertare, dar știa că ea l-ar
fi privit cu ironie. Căci în ciuda sin-
gurarității ei Camelia detesta stările
de spirit dezechilibrate.

Atunci, c-un fel de disperare și
c-un fel de lăcomie, David îi trăia
suferința Cameliei, îi trăia eșecurile
și pustulul. Îi trăia neliniștea și îm-
pasul. Se închidea în camera lui și
nu voia s-o mai vadă: cînd o simțea
atît de incapabilă să-și trăiască suferin-
ta — aproape că o ura.

Camelia nu recunoștea în suferința
lui David propria ei suferință...

— Nu-mi place cum arăți, David...
cu aerul ăsta pierdut... Tu David,
erai un om echilibrat.

— Ocupat cu suferința Cameliei, Da-
vid nu-i răspundea.

— În loc s-o biciuiești, el îi oferia
mănușă și era o mișcă nemărginită,
și într-adevăr David i-ar fi luat cru-
cea și l-ar fi dus-o pînă la capăt
dacă acest lucru ar fi fost cu putință.

Dar nu era cu putință.

Nu, nu e drept, să furăm și să în-
dulcim suferința altora. Trebuia să-
redau suferința, s-o umplu de suferin-
ță din creștet pînă în tălpi, să-
cadă istovită sub propria-i cruce, s-o
ajut după aceea să se ridice. Și dacă
nu se va putea ridica, să rămînă
acolo strivită de povara suferinței
ei.

De la o vreme David hotărî să-i
smulgă soției binefăcătoarele și mi-
zerabilele minciuni; nu mai intra cu
pantofii în casă, nu mai arunca scrum-
ul pe jos...

— Trebuia să-i răpesc aceste bucurii
idoote!

Dispariția acestor neglijențe o în-
grozi pe Camelia. Cu o energie luată
de amintirea trecutelor energii în-
cerca să fie ironică.

— Da cînd ai devenit așa pedant?

— O bucură orice ironie pe care o
facea, o scootea un progres, un pos-
tament, de aceea se și grăbi să se
așeze pe această ironie și să discu-
te cu David de la această înălțime
recent dobîndită.

— Pedanteria e semn de bătrîne-
țe. O să capeti și burdă dacă mergi
pe linia asta...

Și iarăși Camelia urcă o treaptă,
dar era zadarnic, căci David o pri-
vea tot de la înălțimea ei inițială.
Și ușor i se făcea frică de proprii-
le ei observații răutăcioase. Adese-
ori, ea se împietrea într-o ironie de
a ei și trebuia să vină o ironie străi-
nă ca s-o dezmoartească și s-o re-
anime.

— Foarte pedant.

Un singur lucru nu reușea David
cu toate eforturile pe care le fă-
cea; continua ca și înainte, să bo-
tească fata de masă. Era greu de
precizat de unde venea persistența
acestui obicei, din incapacitatea lui
de a se controla sau din grija de a
nu-i răpi Cameliei ultimul ei refu-
giu.

— Aranjatul feței de masă, după ce
David o botea, rămăsese singura
bucurie a Cameliei, deși în mod fă-
tarnic, continua să se revolte.

— David, iar ai boțit fata de
masă? De cîte ori îți-am atras aten-
ția?

Biata ei ironie nici nu mai avea
puterea să plece ca de obicei, nu mai
reușea de fapt să se exteriorizeze, se
zbattea neputincioasă în preajma
buzelor, speriată de apariția ei pe
lume.

— De multe ori! — își spunea Da-
vid cu blîndete, incapabil s-o alunge
din acest ultim refugiu. Cînd o
vedea cum aranjează fata de masă

Ea aici va rămîne, mereu va ră-
mîne aici. Această cumplită înlec-
tare de ceva firav și indolent și
însăși ea — e însăși sufletul ei —
și această înlecțare e rațiunea ei,
și cît va dura această înlecțare va
dura și ea.

I-a mai rămas puțin.
Foarte puțin.

De pe fișia îngustă în care naufra-
giase abla se mai zărea cerul.

Totuși — convingerea că-i mai ră-
măsese puțin era o dîmănare de
parcă, direct din aceasta blînd și
aprigă resemnare creștea o iarbă
mătăsoasă și bună.

Nu, nu credea că David o va mai
iubi — era o constatare rece — fără
nici o părere de rău.

Aici va rămîne...

Aici pe această fișie îngustă de pă-
mint, aici va sta agățată de acea
bucurie mizerabilă și traică și și ci-
neva voia să-i bată joc de hotărîrea
ei și atunci ea se infurie și-l mîni-
pe fata cu hotărîrea ei.

...Și acel diavol șchiop fugea cu
hotărîrea ei pe față și Camelia fugea
după el, s-o ia înapoi, s-o ia înapoi
și s-o ascundă.

Trebuia parcă să marcheze locul
acelei hotărîri, ca să-și stabilească
definitiv proprietatea asupra ei, să
așeze o piatră deasupra acelei hotă-
riri, să se vadă că e hotărîrea ei și
niciunul să nu se atingă de ea.

Si Camelia, răsufînd din greu, a-
șeza o piatră pe locul care trebuia
să marcheze în ochii tuturor hotă-
rîrea pe care o luase.

C-un fel de voluptate sălbatică în-
cerca să se identifice cu acea hotă-
rîre irevocabilă, să capete o forță și
mai mare și cu această forță să se
răpăsească pe pămînt și, prin răpă-
buse să sape, să stabilească și să
adîncească locul hotărîrii ei.

Dar hotărîrea parcă tot se împotrî-
vea, căpăta niște brațe ciudate care
sugerau gînduri străine.

Si Camelia cu o secure ciudată pe
care o avea încă din copilărie, tăie
acele brațe vrăjmașe, ca hotărîrea
să rămînă pură.

Si-o sapa adînc în pămînt.

Și cineva voia să i-o smulgă și, în-
fricosă, se aruncă cu tot trupul
peste cumplita hotărîre îmbrățișînd-o
și apărînd-o cum își apără o tîgrou-
că puil.

Intr-o zi, ca de obicei, David lăsa
boțită fața de masă și se retrase în
camera lui. Camelia se afla în bu-
cătărie, îi plăcea să vină de departe
spre această bucurie, cum altădată îi
plăcea să vină de departe spre patul
unde David o aștepta.

Cînd se înapoie zări fata de masă
frumos aranjată. Nu se miră căci i se
părea că mirarea ei ar fi justi-
ficată și confirmat nenorocirea. Își în-
gîhîi mirarea și se uită din nou spre
fata de masă de dată asta frumos
aranjată. Se înfricoșă, dar își înghi-
ți și frica nevoind să admită nenorocî-
rea și se uită iarăși cu o privire
pură, eliberată și de frică și de mi-
rare. Fata de masă era frumos aran-
jată cineva, un străin o aranjase în
locul ei nenorocirea era mare în-
cît încît primul sentiment care o
izbi fu cel al pudorii; ar fi vrut să
devoare acea nenorocire, ca să nu
afle nimeni de ea. Își plimbă privi-
rea deasupra feței de masă, la o
anume distanță, fără să-și atingă, de
parcă n-ar fi vrut să confirme ne-
norocirea ci numai să stabilească în
aer, pe un teren neutru, diferența
dintre ceea ce fusese și ceea ce era
acum.

Multă vreme ședea nemiscată sper-
înd că nenorocirea se va destrăma
de la sine și se va retrage, se va
restringe în ea însăși și va dispăre,
dar această speranță nu se adevări.
Nenorocirea se consolida, se întin-
dea și creștea, se răsfăța aproape —
deși logic erau greu de spus ce anu-
mei din crește dintr-o asemenea
nenorocire.

Prima dată nu-i spusese lui David
nimic; Camelia se încapătina să nu
confirme nenorocirea.

A doua zi Camelia aștepta cu în-
cordare sfîrșitul mesei. Ca de obicei,
cu gestul neglijent care-i devenise
atît de familiar, David motoloi fata
de masă și se retrase în camera lui.

Cum ea se încapătina să nu confir-
me ceea ce descoperise, se duse ca
de obicei în bucătărie, dornică să se
întoarcă de departe spre satisfacția
ei mizerabilă dar traică. Descoperi
din nou fața de masă frumos aran-
jată ultimul ei refugiu se spulbera-
se asadar.

Atunci ca împinsă din urmă de a-
ceastă dureroasă convingere bîtu
disperată în ușa camerei lui David.

— David, ai fost tu aici?

Răspunsul trecu ca de obicei pe
lingra capului ei, plecă mai departe,
dar spre deosebire de alte dăți, se în-
toarse și se instală drept în fața ei,
mătăhoș și împerturbabil. Acest
răspuns i se adresa cu adevărat Ca-
meliei.

— N-am fost în camera...

Camelia era hotărîță să vegheze,
să descopere ce anume se petrecuse.
Ca de obicei, David o să lase fata
de masă boțită și-o să plece... Își
spunea Camelia vrînd parcă să în-
tre în conspirația aceea necunoscută
și de acolo din interiorul ei să-și
lovise obrazul. Asta se și petre-
cu. David motoloi fata de masă și
se retrase.

Atunci, întărită de convingerea
că i se răpăste ultimul refugiu dar
și de o chinătoare curiozitate, Ca-
melia se repezi să aranjeze ea fata
de masă, dornică să-și recapture pri-
vilegiul.

Cînd vru să aranjeze fata de masă,
întîlni o mîină care se îndrepta la fel
de încordată și înfricosă, spre a-
celeși țel. Se înlecștară și această
înlecștare n-o îngrozii pe Camelia

aînt de mult cum ar fi fost firec,
căci în această înlecștare ea mai ve-
dea încă o speranță Ea înainta spre
această întimplare necunoscută și
c-un fel de speranță lacrimă, convin-
să că la capătul acelei întimplări ar
putea găsi totuși un reazim. Poate
însăși nenorocirea asta ascunde la
capătul ei un reazim, poate și de a-
ceastă nenorocire se poate agăța și
sta suspendată cîtăva vreme. Frica
de a pierde acest ultim refugiu, acea
satisfacție traică și mizerabilă era
mult mai mare decît frica și repul-
sivă de a se înlecșta cu o mînă străi-
nă.

Nu, nu-i va cere ajutorul lui Da-
vid. Nu era convinsă că David ar fi
ajutat-o — stăteau așa nemiscati ră-
suflînd din greu fără să ceteze nici
unul nici altul fortă se arîta deo-
camdă egale. Chiar dacă era dia-
volul, era un diavol bicisnic dacă se
lupta să-și răpăsească unei biete fe-
mei singura ei satisfacție... Cameliei
nu i se părea însă deloc ciudată să
vadă o altă ființă agățată de un de-
part de una și aceeași satisfacție stu-
pidă; nu, nu i se părea deloc ciudat,
dar ea își revendica dreptul primului
ocupant.

Era ultima ei certitudine și Came-
lia se credea învingătoare fiindcă nu
vedea unde ar mai putea fi împin-
să în afara acestei certitudini. Ea ar
fi rămas și aici, în această înlecșta-
re, dar instinctul de conservare îi
spunea că nu e ceva durabil. Tava-
nul camerei se umplu de culori ciu-
date, de galben, de albastru și por-
tocaiu, culoarea musafirlor minci-
noși, care — cu aceeași pedanță po-
litete, își ocupau locuri rezervate
parcă. Dar curînd culorile se încăie-
ră și din pricina încăierării nu se
mai menținură în aer, și se răbău-
siră îngredîndu-se. Ele încercară să
se ridice, să-și plimbe albastrul,
galbenul și portocaiul, dar nu reu-
siră și istovirea le făcură și mai ne-
gre. Mîna străină capătă brusc o e-
nergie sporită și reuși s-o împingă
înapoi pe Camelia.

Disperată, își mări și ea împotrî-
virea și vrînd să-și consolideze pur-
tarea, tipă

David!

David arău în pragul ușii, galben
la față, răvășit, obosit, cu o privire
pierdută, așa cum nu-i văzuse nici-
odată. Se părea că nu-i auzise strî-
gătul și că venise acolo întîmplător.

El privea c-un fel de satisfacție,
încordarea Cameliei, aproape fericit
de spaima care i se ghicea pe față.

— David, David, nu fi monstru, a-
jută-mă...

El ședea nemiscat, desolîndu-se
cu spaima Cameliei, de acolo, din ne-
muscarea lui se simțea că putea a-
ceea se strădui și-o obliga pe Camelia
să se dea învinsă, o sileă să-și pă-
răsească ultimul refugiu... De unde
se așteptase la sprijin și ajutor găsi
cruzime și nelîndurări și Camelia fu
nevoită să se lupte cu do dîmănă.

În amintirea vechii blîndei ea se
îndrepta spre David — și, profund
de această pornire necugetată, pu-
tarea străină o aruncă la o parte.
Camelia, rămase răstîgnită la pere-
te, acolo unde o aruncase puterea
aceea necunoscută, și ședea, istovită,
curpînd de voluptatea înfrîn-
gării. O umbră care semăna cu silueta
ei se ridică, c-un aer de satisfacție
care îi era foarte cunoscut Cameliei
și, cu gesturi pedante, care erau la
fel de bine cunoscuta Cameliei, se
duse să aranjeze fata de masă pe
care David, ca de obicei o boțise.

David continua să stea nemiscat,
luînd parcă sub ocrotirea lui acest
spectacol îngrozitor.

Atunci primul ei refugiu se prăbuși,
singurătatea, tinută oarecum în frîu
de acest ultim refugiu — se năpusti
asupra Cameliei cu o forță înmă-
multă vreme în cuscă. Înspăimîntată,
Camelia căuta un punct de sprijin,
dar nu-l găsi și atunci ea se întoarse
deznădăjduită spre David, dar David,
rece și nelîndurător, refuza să fie
acel punct de sprijin pe care-l căuta
Camelia. El o sileă să se unească
cu suferința ei, să înțeleagă că a-
cea singurătate e singurătatea ei.

— Pustul acesta e pustul tău... auzi
Camelia vocea îngrijorător de
împedea a lui David. Era vocea lui,
dar venea de departe și se părea că
această voce va rămîne aici, alături
de ea, încă multă vreme.

Din toate părțile singurătatea o
asalta, se apropia de ea, și Camelia,
fîcînd un mare efort se cătără pe
acele puncte de sprijin pe care nu
mai primejdia le naste și izbuzi să
se mențină o vreme departe de pri-
mejdie. La un moment dat singură-
tatea strînse într-o fișie îngustă
și lîună, ca să fie mai sprintenă și
să poată astfel alerza după Camelia.
Singurătatea îi zimbea, dar ea nu
vedea acel zimbet — ea trăia — nu
mai prin frică și numai frica vedea.

— Înfrîntă, o lăsa la goană. Ajunse
într-un vîrf de munte și se arăna
să că acolo singurătatea nu o va
ajunge. Într-adevăr se părea că aco-
lo singurătatea nu o va putea atîngi
e, zimbetul ei bun i se înfățișa Ca-
meliei ca o expresie de încordare și
lacrimă așteptate.

— Pustul ăsta e pustul tău... auzi
din nou Camelia în spatele ei, vocea
lui David, cîn ce în ce mai nemul-
țumită și mai nelîndurată.

Se părea că vocea aceea stă nemis-
cată în spatele Cameliei și îi supra-
vegheață fiecare mișcare și așteaptă
hotărîrea ei.

— De cîte ori vrei să-ți spun că
acest pustiu e pustiu tău?

Din pricina hotărîrii Cameliei,
vocea care nu voia să fie bici se
preschimba numai și numai din pri-
cina acestei, nehotărîri, într-un bici
și-o biciui pe Camelia și-o îmbrînci,
și-o alungă din vîrfurile acela de mun-
te unde o împinse frica și neputința
ei să avîziri în jos spre propria ei
singurătate care o aștepta cu cre-
dîntă de atîta vreme.

PETRE GHELMEZ

ctitor

Cine l-a văzut,
Cin' l-a cunoscut,
Cu sapa în mîini
Cîtor de fintini?

Cine l-a zărit,
Cine-a auzit,
Cîntecu-i din frunză
Cu seoaia pe buză?

Zarea l-angropat?
Cerul l-a furat?
Cîntecul l-a luat?

Oamenii îl căută,
În fruntea plecată,
Șteia înlăcrimată.

Anii și nisipul
Li acoperă chipul.

urmașul lui heraclit

O rostogolire a lucrurilor,
Pentru totdeauna, mi-î dat să mă doară;
Un fel de v-ați ascunseala
Al ierbi, al apeii, al spicelor,
Si-a tot ce ne mai înconjoară.

Tot ce atîng, îndată devine.
Masa rotundă și vechi, de brad,
Se prefăc-nă pădure.
Cu tipăt de frunze și zbor de albine,
Cu izvoare de jad care cad.

Flămînzesc în fața oului de ceață,
Cu ochi de soare, rotund.
Ascultînd tăcerea cum se dezgheată,
Cum eocuri se nasc, și cum cresc.
Cum se zbat către noi. Le răspund.

Pedeapsă e. Mare. Să simți cum,
Sub auzul tău, sub pipăit, sub privire,
Fiecar de iarbă, muntele-naltul,
Fiecare lucru, se dăzice de sine
Aruncîndu-se-ntr-altul.

grîul

Astfel vine o vreme
Cînd toți ne prefăcăm
În piatră
În frunză,
În floare sau pom...
Numai grîul,
El singur pe lume.
Cînd moare,
Capătă suflet de om.

flux

Ne risipim în lucruri,
În arbori, în poeme,
Ca marile alcooluri
De seve-n rădăcini,
Si-n pădurele ruguri
Zbucnug pe la o vreme,
Cum mugurii, prin zărișii,
În geruri de lumini.

Ne risipim în lucruri,
În simple și-n mai grele.
Și iată: riu, vioră,
Sămînță, suneț, stoa,
Cu o sifigere gravă
Se strigă între ele,
Cum ne strigăm, în viață,
Și noi, asemenea.

Ne risipim în lucruri.
Ne adunăm din ele.

MIHAIL
NICOLAE PAUL

femeia
ciber-
netică

— Uiti că nici o enigmă nu e prea grea pentru mine? Pari pre-
ocupat...

Nu mă puteam ascunde și nici nu aveam această intenție. Îi
povestii cearta mea cu Cristina și motivele pentru care ajunsesem
în această situație.

Observai că se căsăna să rămînă serios. Apoi spuse:
— E normal să-ți lubestei opera, însă asta nu te împiedică să îți
și la logodnica dumitale, și să îți și dragă cu ea! Hai, dă-i un te-
lefon! Te rog eu... ha, ha, ha, ha, ha și ea e geloasă pe femeia ciber-
netică...! Ce copil sîntei!

— Îmi puse telefonul în mînă și părăsi încăperea din discretie.
Nu prea îmi venea să fac eu primul pas, totuși formați numărul.
Aproape că-mi părîu bine auzind că sună ocupat. Așteptînd în-
mîni în minte altă soluție, mai onorabilă. Chemai pe inginerul
Modest, specialistul în mase plastice, pe care-l consideram cel mai
apropiat prieten comun și-l însărcinau pe el cu treaba asta.

— E o copilărie, spune și dumneată! Parcă boțit fui geloasă pe
ființă ca să-ți așa, neinsufletită! E un obiect doar, explică-i, te
rog! S-o lase în pace cu ordinele acelea stupide! Asta nu l-o
puși chestii așa. Sții dumneața cum! În scurt, cere-i iertare, fără
a mă fierbi însă prea mult.

— Nu s-ar putea să mă lași în pace cu astfel de comisoane?
— N-am înțeles! Ești singurul în care am încredere.
— M-ai lipsi bucurios...

— Te înțeleg! Stiu că e penibil. Totuși dumneața m-ai mai ajut-
at și în altă dăți, știi, atunci cu cinematograful... Și caută să fii mai
amabil cu ea... Îmi faci mie un serviciu...
— Cum crezi... Însă ține minte că n-am nici un cheif.

— Trece peste asta. Îți rămîn recunoscător...

La ora convenită cu Eugen, reglarăm VIPLEXURILE pe unda
S.2 și așteptărăm să-i auzim vocea, deoarece era extrem de punctu-
al. Totuși aparatele rămăseră mute de astă dată... Pînă la unu
rumegărăm o mare de ipoteze, eu și președintele, fără să scoatem

un singur cuvînt, fumînd într-una... Nici la această oră însă, pri-
etenul nostru nu dădu vreun semn de viață...!

Ne despărțirăm cu inima îndoită. Noaptea visai că insula bleste-
mată fusese bîntuiea de un tainful și prizonierul ei lupta cu valu-

constante spirituale

Mă aflu în „Expoziția dezvoltării științei în România”. Mi-e cunoscut căpui bărbatului din efigie. Obrazul dur, oprit în bărbie, cu bolta frunții descoperită; privirea aspră, scormonitoare, dar și blândă, nu știu cum, mișcarea se rupe din piatră, sufletul e cald, omeneșc: Decebal. Inceputul istoriei și începutul firesc al inteligenței românești „Sintetice și mai teșite și cei mai de omenie dintre traci” scria Herodot deșteptul, nemurindu-se cu slove de aur. Vitejia crescuse din apărarea hotarelor îndelung hărățite, din apărarea avântului comun, pentru că dacă aveau temeiul străvechi de gospodărie așezate, îndemnată și pricepere de agricultori, așa cum dănuie în tabele de piatră ale Columnei Traiane. Știința cultivării pământului se pierde în marea de recolte pe care din temelii și până astăzi gila le-a rodit, știința creșterii vitei, a păștelor, a păștelor, așezate, îndemnată și pricepere de agricultori, așa cum dănuie în tabele de piatră ale Columnei Traiane. Știința cultivării pământului se pierde în marea de recolte pe care din temelii și până astăzi gila le-a rodit, știința creșterii vitei, a păștelor, așezate, îndemnată și pricepere de agricultori, așa cum dănuie în tabele de piatră ale Columnei Traiane.

În plinul feștelor, călugării calligrafii au vizitat pe hirtie păștile pădurilor moldovenești, păștile de aur și de foc, și florile din lunci, albastre și mitite, înfringlate la capete, prelinse în păienjenisuri subțiri de culoare, involburind literale de început ale evangheliilor ca niște explozii solare în pagini de rugăciune și de post. Așa ne-au rămas miniaturile din Cronicon Pictum, cu luptele de la Posada, Tetraevangheliarul lui Nicodim ornamentat cu pânzi, Tetraevangheliarul lui Gavril, strins în coperti de aur cu lucrări de filigran ce indică altă pricepere a acelor timpuri de demult. Pentru că știința de carte nu țese încă din oblașdura bisericii, mesteșugurile care se dezvoltă erau fie casnice fie religioase, cărțile tipărite erau cărți de cult. Așa că nu conținutul lor vorbește despre cultură ciiva timp ci forma în care circulau și care atestă tipografia la Tirgoviste și Brașov. Și numai mai tirziu, prin pana mitropolitului Varlaam, a lui Simion Stefan și a lui Dosoftei, se încearcă scrieri originale, emancipate de cult, cu referințe la originea românilor și la limba lor. Iar sub Constantin Brâncoveanu, pricepera tiparului se dezvoltă într-ait, încit trimitem utilaje complete în Georgia și Siria.

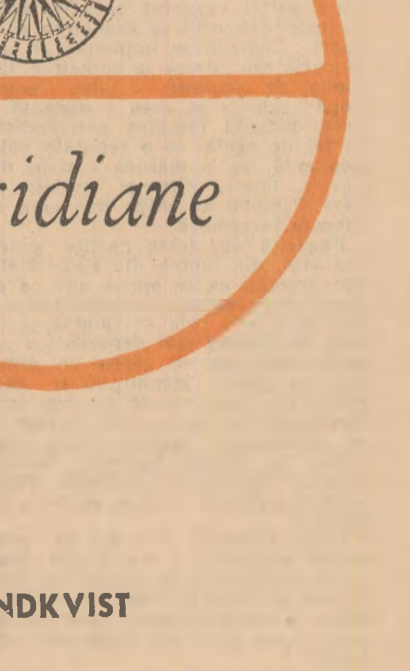
Biblia de la București a fratilor Serban și Radu Greceanu. Importanța formării limbii literare românești este pentru dezvoltarea științei hotărâtoare. Ideile timpului se cereau scrise și comunicate cu posibilități de exprimare și înțelegere egale. După strălucitul efort al croniconului și al marilor mitropoliți ai Moldovei a fost rindul vestiților domnitori Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir să ilustreze prestigios nu numai pentru țările noastre dar pentru întreaga lume, inteligența românească în plină dezvoltare a iluminismului și unanimității europene. Mai mult decit în cazul predecesorilor lor, formația celor doi oameni de cultură români se dovede a fi mai mult decit teologică și literară — după obiectul vremii — dar și enciclopedică, în sensul acoperirii temeinice a citorva domeniilor ale științei. De numele lui Constantin Brâncoveanu se leagă astfel o adevărată epocă arhitectonică care a dat României și întregii culturi universale un stil de o mare și splendidă originalitate. La rindul său, Dimitrie Cantemir, scriitor, geograf, istoric și filozof de seamă era tradus în 1734 în limba engleză apoi în franceză, la 1743, cu *Istoria Imperiului Otoman*, și în germană la 1771 cu *Des-*

rescu și cea de la 1848, au găsit masele populare și mai ales păturile de intelectuali români pregătite pentru mari reforme sociale și pentru crearea statului național român. Astfel de numele lui Alexandru Ioan Cuza se leagă o nouă etapă a dezvoltării culturii românești. Autor al unor reforme democratice, sprijinit în acțiunile sale de mari scriitori ai timpului, istorici și patrioți ca Mihail Kogălniceanu, primul domnitor al statului național român a pus bazele științifice ale dezvoltării învățământului modern din România. Sub el s-au înființat la Iași în 1860 și București în 1864 cele două Universități. Tot atunci s-a pus temele unor numeroase societăți culturale — *Societatea literară română* înființată pe la 1827 în casele lui Constantin Golescu, *Societatea Filarmonică*, cu un vast program de revoluție culturală (cultivarea limbii române prin înființarea primei școli dramatice, tipărirea și premierea celor mai valoroase lucrări originale și traduceri, întemeierea primei scene de operă națională) — dar și societăți cu caracter strict științific: *Societatea de medici și naturaliști cu Focia societății de medici și naturaliști din Principatul Moldovei*, *Cercul ieșan de cetire medicală*, *Societatea română de științe și altele.*

dan Petriceicu Hașdeu, Alex. Philipide, Sextil Puscariu, Ovid Densusianu, matematicienii de renume mondial Spiru Haret și Gheorghe Titelea, Ion Mincu, întemeietorul școlii de arhitectură românească, Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă, pionierii aviației românești și mondiale, agronomul Ion Ionescu de la Brad, Emil Racoviță, întemeietorul biosociologiei românești, Gh. Marinescu, Victor Babeș, Ion Cantacuzino, și cîți alții. Un secol de afirmare a științei și culturii naționale. O sută de ani de strădanie și devoțiune patriotică pe altarele destinelor românești. Portretele marilor bărbați români, apostolii unei strălucite inteligențe, fac înconjurul memoriei. Sint oameni frumoși și aleși, blînzi înțelepți strălucind în privire, descoperind frunți înalte lumii, mucenici contopiți în destinele unui popor pe care l-au iubit și înțeles și care l-a suferit și care ne-a răstindit faimă în lume, o faimă temeinică, sporind inteligența universală, din care, la timpul lor s-au împărțit prin școli, prin studii, prin însușirea aceluiași caracter universal, necesar ca adăos scietar.

Mă aflu în Expoziția dezvoltării științei în România. Am vizitat panourile și vitrinele aranjate cu grije, am întîrziat în fața unor vechi inscripții, în fața portretelor de mari cărturari români; îmi plac manuscrisele groase așternute chirilic, mă fascinează serpele fantastice descoperite la Constanța, mă impresionează Academia strînsă în jurul meu în sala circulară. Știu unde, și cum să mă uit. Și-apoi nu mai știu. Am călătorit pe firul istoriei culturii și științei românești, cu rîvnă și organcizant, am reconstituit imaginile efortului aceluiași așternut pe spinarea sutoare de ani. Am văzut, am înțeles și nu m-așteptam, cetățean contemporan al României Socialiste să rămîn ulmită tocmai în fața prezentului. Nu m-așteptam să cred că știu și că înțeleg al nostru cu care simțim contemporani. Există obișnuința cotidiană a presei care te informează la zi despre ultimele descoperiri ale științei, află de la radio și de la televiziune succesele științifice, științele fizice și matematică, literatură și belle arte. *Societatea Literară Română* înființată la 1866 își propune în anulul program „*Lucrarea gramaticii și a glosarului limbii române, pentru că nu poate fi dorință mai legitimă și mai certă pentru membrii aceleiași națiuni decit a-și cultiva limba națională*”. *Societatea Academică Română* la 1867 continuă studiul limbii prin „*Sistematizarea ortografiei*” prezentată de Timotei Cipariu, *Dictionarul lui Laurian și Massim*, întreprinde traduceri din clasici, adunarea de izvoare istorice — *Documentele la istoria revoluțiunii*” (Horia, Cloșca și Crișan) strîns de Nicolae Densusianu din arhivele străine pentru luminarea trecutului de lupă al poporului român. Înființarea Academiei Române la 1870 este un moment pregătitor, prevăzută și așteptată. Strădania tuturor intelectualilor noștri de-a lungul timpului pentru propășirea și dezvoltarea culturii se cerea fructificată prin înființarea unui for care să centralizeze tendințele dezvoltării inteligenței românești de pretutindeni, să le oficializeze și să le stimuleze printr-un sistem de lucru organizat, prin înființarea unor secții separate de activitate științifică și literară, prin stabilirea unor contacte cu străinătatea. Scopurile principale ale Academiei se inscriu în conținutul noii tradiții culturale românești — *cultivarea limbii și istoriei naționale* — adăogindu-și însă și ambiția unor cercetări cu un caracter net științific. Abia de acum înainte se va putea vorbi în noi de dezvoltarea organizată și multilaterală a gândirii științifice românești, peste întreprinderile literare istorice și sociale, urmărite pe toată durata culturii noastre. Așa se face că, în ședința plenară a Academiei din 1912, alături de Nicolae Iorga, Alexandru Xenopol, strălucit un pionier al medicinei românești, Victor Babeș, și marele inginer constructor care a fost Anghel Saligny autorul podului de peste Dunăre. Așa se întîmplă că de atunci începe în istoria culturii românești s-a inscrie numele lui Vasile Pîrvan și Dimitrie Onciul, mari istorici, numele lui Liviu Rebreanu și Lucian Blaga, corifeii literelor românești, dar și numele lui Petre S. Aurelian, economist de seamă profesor de agricultură și economie politică, inițiatorul miscării cooperatiste din România, militant pentru independența economică și politică a țării, Nicolae Titulescu, jurist și diplomat de renume mondial, militant pentru pace și înțelegere între popoare, fost președinte al Ligii Națiunilor, Dimitrie Gusti, inițiatorul campaniilor de cercetare sociologică monografică în România, marele geograf George Vîlsan, strălucitul filolog Bog-

dan Petriceicu Hașdeu, Alex. Philipide, Sextil Puscariu, Ovid Densusianu, matematicienii de renume mondial Spiru Haret și Gheorghe Titelea, Ion Mincu, întemeietorul școlii de arhitectură românească, Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă, pionierii aviației românești și mondiale, agronomul Ion Ionescu de la Brad, Emil Racoviță, întemeietorul biosociologiei românești, Gh. Marinescu, Victor Babeș, Ion Cantacuzino, și cîți alții. Un secol de afirmare a științei și culturii naționale. O sută de ani de strădanie și devoțiune patriotică pe altarele destinelor românești. Portretele marilor bărbați români, apostolii unei strălucite inteligențe, fac înconjurul memoriei. Sint oameni frumoși și aleși, blînzi înțelepți strălucind în privire, descoperind frunți înalte lumii, mucenici contopiți în destinele unui popor pe care l-au iubit și înțeles și care l-a suferit și care ne-a răstindit faimă în lume, o faimă temeinică, sporind inteligența universală, din care, la timpul lor s-au împărțit prin școli, prin studii, prin însușirea aceluiași caracter universal, necesar ca adăos scietar.

ARTHUR LUNDKVIST

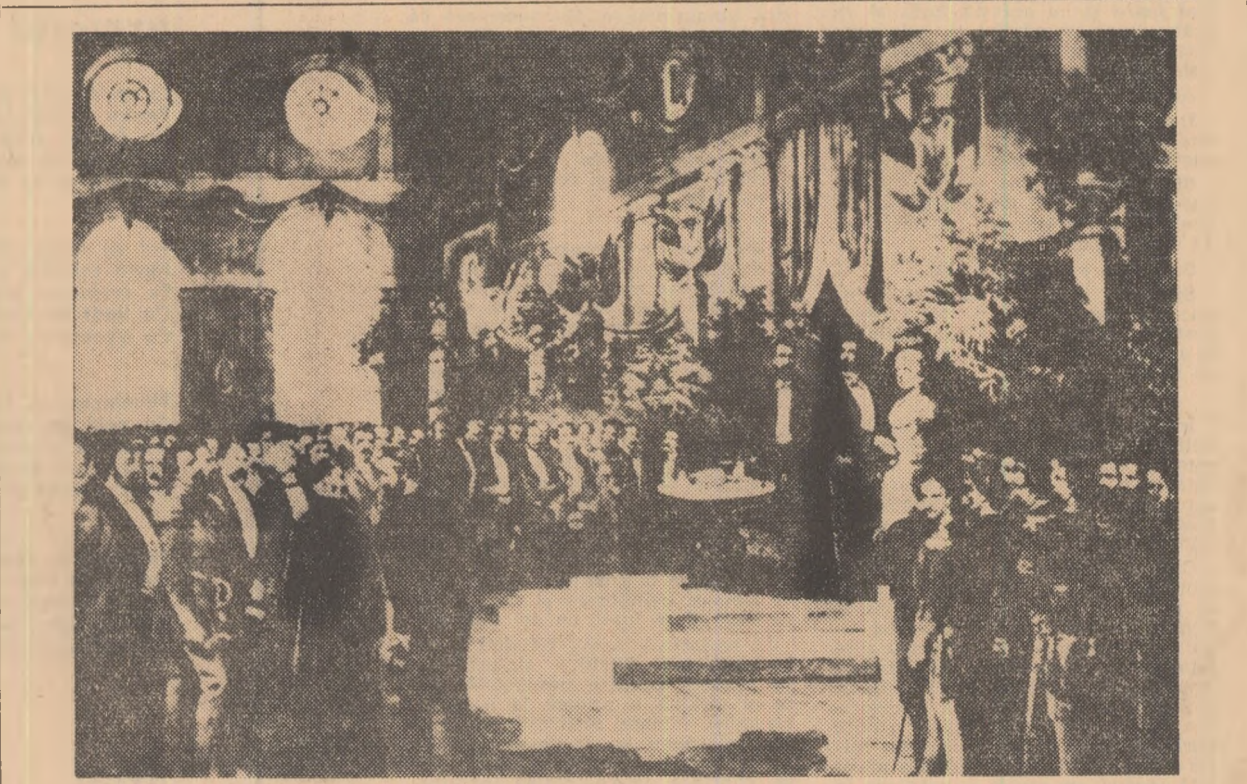
seismele foamei

Ocean era lumea și eu nu știam. Ocean năinfrinat ignorind omul. (Dar în mijlocul furtunii ei jocu cărți). Însule abastre, muști în piele de elefant, Poopare-n abastre de noapte cu ochii strînji în roșu, Arbori ca frîngiile verticale, drapеле grași Și pînăciul scadaat al tampanelor. Tramvaie ridicule naufragiind în iarbă. Oceanul atîlnindu-și reburile. Și lumea un pîntec urlînd, — și eu nu știam. Ei cumpărau ochi și-i înșirau pe sfoară. Ei cumpărau sexe și le-mpachetau în paie. Ei cumpărau guri și le silcau să mestece spuma. Ei cumpărau mădular pentru lanțurile lor, și înfiteau în creiere cuie, ca să le opraescă. Ei își ungeau cocoșele cu ulei, își biciau poftele și în femeile lor molarite își vărsau sămintă. Un singur fruct de s-ar desprinde el s-ar rastoala în riu stîlciit sub tălpi spre-a nu mai fi decit o pată-nșingerață.

II. Am văzut Pelagra, trandafirul înspăimîntător al pielii, înfulete moarte printre rozetele înșingerațe (dar negrul gol își strînge la soare corolafia negrelui lui disprețuit și nu cunoaște această roză-nșingerață). Am văzut înșirînd-se foamea, împerechindu-se foamea, deși fără adăpost, cu ploaia și cu vîntul. Împerechindu-se ca o cîine, grăbită, în spaima înfiorată a setei de viață. Am văzut poopare strivite, pătăte de mucigauri și de galben verzui ca lămiile stătute prea mult la pămînt; în minile lor cu luct noroiu drept eluat și, scîrțîindu-l între dinții, l-au mesteacat. Ei au mîncat cărbunale pe care focul-l lăsa, în mîntălele animalului, în larvele trunchiurilor de copaci putroziți, au găsit trufandale. Viermi, viermi viețuind în pîntecule poporului viermi, flămînzi, ca oamenii împăișindu-și destinați, și-n scîrnă, asemeni unor capete de sfoară, cu disperare, fac semn, Foamea se-nfunde pe pămînt ca o negură de absență. Foamea care nu se mai cunoaște, fără salvă, fără poftă, albă ca hirtia, foamea cu harfele-i mute sub piele, încremîntă pe solul fără speranță asemeni unui pumn care nu se poate deschide.

III. Prea, poate prea multe-am văzut În această lume, Poposind în toate vînturile, strîin pretutindeni. Adevărul are o mie de fețe, alta după fiecare loc alta după fiecare om. Și nedreptatea toie ca un cuțit despiciind atîlșul, lovește ca săfîrul măcelăriei. Revoluția dă firuțoala în jurul lumii sub forma unui cutremur de pămînt și mă scutură ca pe o frunză la capătul unei ramuri (și aud urletele foamei). Revoluția: cuvînt de pe-ocean temut, mai cumplit decit urag-nul printre cei ce dansează pe parchetele scilpitoare. Dar de alții iubită, deschis sau în taină; ca o inimă singurid, ca mușchii îndrîjiiți al vieții.

IV. Dar pămîntul, vă spun, va fi lucrat de toți oamenii și nu va fi stăpînit de niciunul. Văd în jurul lumii un briu de țărani un briu în care pămîntul va fi cultivat. Țărani: pădure învăluitoare cu albine sirguitoare, cu păsări solidare, milioane, milioane de țărani în mijlocul vieții, trunchiul drept al agriculturii, arborele cel mai înalt. Nourii negri ai roziurilor zboară și ghieta strălucitoare: lămpi polare. Vînturile și ploile sint evangheliști și soarele-n apă e zîmbetul cel mai intim al vieții. Văd țărani, albaștri în fața cerului, muncitori ai pămîntului incununați de floarea-soarelui, dansuri greoaie, gări înecate-n griu, serbări de secerisuri, butii de vinuri, muști de tomate: țărani împreună pe pămînt cu vaste priviri, pacifice, drepte, și recunoscîndu-se de departe și însoții de păsări și de albine. Atunci pămîntul va fi lucrat de toți oamenii și nu va fi stăpînit de niciunul.

Ședința de inaugurare a Societății literare române

Surprinzătoare pentru mintea omului contemporan este imaginația tehnică din timpul acela, vîndînd precupări, cu totu și cu totul moderne. Proiectul primelor rachete concepute în Țările Române datează de la 1529. Alte izvoare din secolul XVI pomenesc de preocupările științifice ale breslerilor din cetatea Sibiu. Un manuscris din această epocă reproduce o rachetă cu dispozitiv balistic, reactiv multipol realizat prin imbucarea succesivă din mai multe trepte. Cîteva titluri de cărți aflate în bibliotecile timpului, de o stranie sonoritate astăzi, ilustrează faza inteligenței românești. Astfel, din secolul XV s-au păstrat un *TRACTATUS ALCHIMICI* și un *TRACTATUS MEDICI* și mai vechi, din secolul XIV, un *COMPOTUS GEOMETRICO ASTRONOMICUS*. Focul moceea însă în altă parte. Osmogianul copiat de diacul Oprea din Brașov spunea: „*Asăderea în școala meșterii și dascălilor să învețe mai virtos românește... să înțeleagă feciorii, dară cum să înțeleagă dacă învoați în limbă străină de nu înțeleg nimea*”... iar Axintie Uricariu în cronica la Nicolae Mavrocordat făda domnul care s-a hotărît „*să facă școala ca să învețe cine ar vrea fără de plată*”. Inceputurile învățămîntului în limba română nu mai puteau fi aminate, dădeau semne de neabărdare toți oamenii de cultură al timpului, capetele luminate se pătruseră de mulți de ideea emancipării spre cultură a poporului. Așa se face că de numele lui Grigore Tâmbac se leagă primul titlu de dascăl de școală în Moldova și cu aceasta, așezarea mai statornică a învățămîntului la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

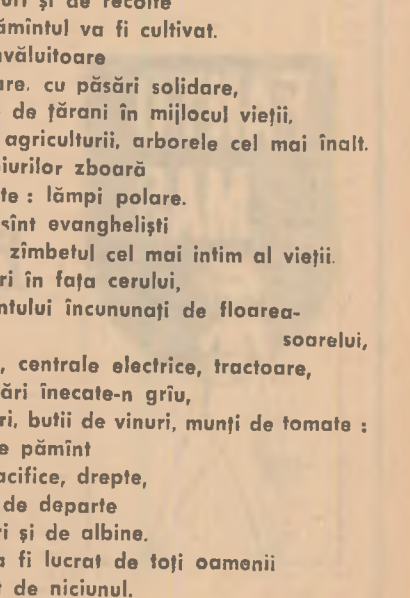
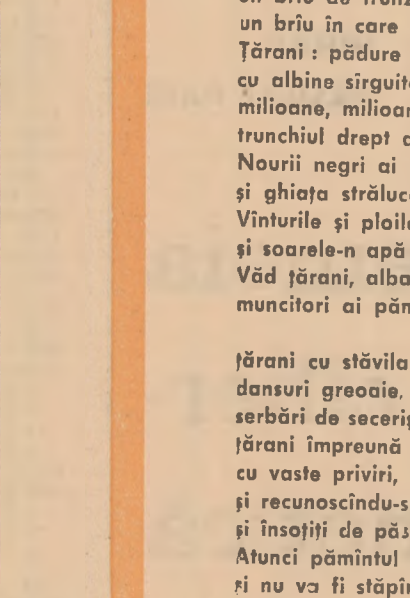
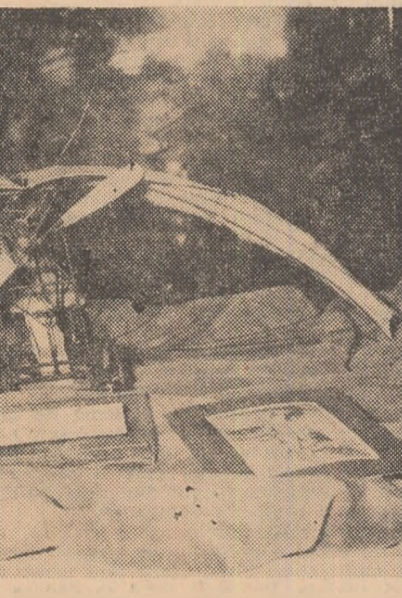
crerea Moldovei. Dar, fără îndoială, centrul de cultură iluminist cel mai important atunci pentru istoria dezvoltării științei noastre l-a reprezentat Școala Ardeleană. Nu numai pentru că studiile reprezentative ei purtau girul celebrelor universități europene garantînd o temeinică pregătire clasică și de filologi, dar mai ales pentru faptul că sensul ideilor și actelor de cultură ale Școlii din Ardeal a avut ca scop realizarea unității spirituale și de fapt a românilor de pretutindeni. Re-lund afirmările cronicarilor despre originea latină a limbii și a poporului român, au demonstrat în opere de o profundă probitate intelectuală și mare strălucire a inteligenței, într-un timp cînd în cultura europeană erau și voci care contestau continuitatea vechilor daco-romani pe teritoriul Transilvaniei, adevăratele temeliuri ale formării poporului și limbii române. Cu o dramatică rîvnă, au fost scrise și tipărite pe rînd, opere de importanță fundamentală pentru istoria noastră și pentru dezvoltarea limbii noastre deosebită în ordinea primelor gramatici românești „*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*” a lui Petru Maior „*Gramatica Românească*” a lui Samuel Micu și Gheorghe Sincal, *Tezaurul gramaticii Românești* a lui Ion Buda-Deleanu, alte gramatici ale lui Radu Teempu, Paul Iorgovici și Vasile Aaron, s-au bucurat de o repede răspîndire în Țările Române, contribuind substanțial la creșterea ideii de frăție a tuturor românilor. Mișcarea iluministă și unanimită a impulsionat dezvoltarea imediată a învățămîntului românesc, așezarea lui pe fundațiile științifice la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

crerea Moldovei. Dar, fără îndoială, centrul de cultură iluminist cel mai important atunci pentru istoria dezvoltării științei noastre l-a reprezentat Școala Ardeleană. Nu numai pentru că studiile reprezentative ei purtau girul celebrelor universități europene garantînd o temeinică pregătire clasică și de filologi, dar mai ales pentru faptul că sensul ideilor și actelor de cultură ale Școlii din Ardeal a avut ca scop realizarea unității spirituale și de fapt a românilor de pretutindeni. Re-lund afirmările cronicarilor despre originea latină a limbii și a poporului român, au demonstrat în opere de o profundă probitate intelectuală și mare strălucire a inteligenței, într-un timp cînd în cultura europeană erau și voci care contestau continuitatea vechilor daco-romani pe teritoriul Transilvaniei, adevăratele temeliuri ale formării poporului și limbii române. Cu o dramatică rîvnă, au fost scrise și tipărite pe rînd, opere de importanță fundamentală pentru istoria noastră și pentru dezvoltarea limbii noastre deosebită în ordinea primelor gramatici românești „*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*” a lui Petru Maior „*Gramatica Românească*” a lui Samuel Micu și Gheorghe Sincal, *Tezaurul gramaticii Românești* a lui Ion Buda-Deleanu, alte gramatici ale lui Radu Teempu, Paul Iorgovici și Vasile Aaron, s-au bucurat de o repede răspîndire în Țările Române, contribuind substanțial la creșterea ideii de frăție a tuturor românilor. Mișcarea iluministă și unanimită a impulsionat dezvoltarea imediată a învățămîntului românesc, așezarea lui pe fundațiile științifice la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

crerea Moldovei. Dar, fără îndoială, centrul de cultură iluminist cel mai important atunci pentru istoria dezvoltării științei noastre l-a reprezentat Școala Ardeleană. Nu numai pentru că studiile reprezentative ei purtau girul celebrelor universități europene garantînd o temeinică pregătire clasică și de filologi, dar mai ales pentru faptul că sensul ideilor și actelor de cultură ale Școlii din Ardeal a avut ca scop realizarea unității spirituale și de fapt a românilor de pretutindeni. Re-lund afirmările cronicarilor despre originea latină a limbii și a poporului român, au demonstrat în opere de o profundă probitate intelectuală și mare strălucire a inteligenței, într-un timp cînd în cultura europeană erau și voci care contestau continuitatea vechilor daco-romani pe teritoriul Transilvaniei, adevăratele temeliuri ale formării poporului și limbii române. Cu o dramatică rîvnă, au fost scrise și tipărite pe rînd, opere de importanță fundamentală pentru istoria noastră și pentru dezvoltarea limbii noastre deosebită în ordinea primelor gramatici românești „*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*” a lui Petru Maior „*Gramatica Românească*” a lui Samuel Micu și Gheorghe Sincal, *Tezaurul gramaticii Românești* a lui Ion Buda-Deleanu, alte gramatici ale lui Radu Teempu, Paul Iorgovici și Vasile Aaron, s-au bucurat de o repede răspîndire în Țările Române, contribuind substanțial la creșterea ideii de frăție a tuturor românilor. Mișcarea iluministă și unanimită a impulsionat dezvoltarea imediată a învățămîntului românesc, așezarea lui pe fundațiile științifice la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

crerea Moldovei. Dar, fără îndoială, centrul de cultură iluminist cel mai important atunci pentru istoria dezvoltării științei noastre l-a reprezentat Școala Ardeleană. Nu numai pentru că studiile reprezentative ei purtau girul celebrelor universități europene garantînd o temeinică pregătire clasică și de filologi, dar mai ales pentru faptul că sensul ideilor și actelor de cultură ale Școlii din Ardeal a avut ca scop realizarea unității spirituale și de fapt a românilor de pretutindeni. Re-lund afirmările cronicarilor despre originea latină a limbii și a poporului român, au demonstrat în opere de o profundă probitate intelectuală și mare strălucire a inteligenței, într-un timp cînd în cultura europeană erau și voci care contestau continuitatea vechilor daco-romani pe teritoriul Transilvaniei, adevăratele temeliuri ale formării poporului și limbii române. Cu o dramatică rîvnă, au fost scrise și tipărite pe rînd, opere de importanță fundamentală pentru istoria noastră și pentru dezvoltarea limbii noastre deosebită în ordinea primelor gramatici românești „*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*” a lui Petru Maior „*Gramatica Românească*” a lui Samuel Micu și Gheorghe Sincal, *Tezaurul gramaticii Românești* a lui Ion Buda-Deleanu, alte gramatici ale lui Radu Teempu, Paul Iorgovici și Vasile Aaron, s-au bucurat de o repede răspîndire în Țările Române, contribuind substanțial la creșterea ideii de frăție a tuturor românilor. Mișcarea iluministă și unanimită a impulsionat dezvoltarea imediată a învățămîntului românesc, așezarea lui pe fundațiile științifice la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

crerea Moldovei. Dar, fără îndoială, centrul de cultură iluminist cel mai important atunci pentru istoria dezvoltării științei noastre l-a reprezentat Școala Ardeleană. Nu numai pentru că studiile reprezentative ei purtau girul celebrelor universități europene garantînd o temeinică pregătire clasică și de filologi, dar mai ales pentru faptul că sensul ideilor și actelor de cultură ale Școlii din Ardeal a avut ca scop realizarea unității spirituale și de fapt a românilor de pretutindeni. Re-lund afirmările cronicarilor despre originea latină a limbii și a poporului român, au demonstrat în opere de o profundă probitate intelectuală și mare strălucire a inteligenței, într-un timp cînd în cultura europeană erau și voci care contestau continuitatea vechilor daco-romani pe teritoriul Transilvaniei, adevăratele temeliuri ale formării poporului și limbii române. Cu o dramatică rîvnă, au fost scrise și tipărite pe rînd, opere de importanță fundamentală pentru istoria noastră și pentru dezvoltarea limbii noastre deosebită în ordinea primelor gramatici românești „*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*” a lui Petru Maior „*Gramatica Românească*” a lui Samuel Micu și Gheorghe Sincal, *Tezaurul gramaticii Românești* a lui Ion Buda-Deleanu, alte gramatici ale lui Radu Teempu, Paul Iorgovici și Vasile Aaron, s-au bucurat de o repede răspîndire în Țările Române, contribuind substanțial la creșterea ideii de frăție a tuturor românilor. Mișcarea iluministă și unanimită a impulsionat dezvoltarea imediată a învățămîntului românesc, așezarea lui pe fundațiile științifice la noi. Nume ilustre de școli au rămas în istorie ca și nume celebre de dascăli, Academia de la Cotnari înființată sub Iacob Eraclit Despotul, Școala greco-latină de la Tirgoviste întemeiată de Matei Basarab, Academia Vasiliană și lăcașul de cultură de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași fundamentate de Vasile Lupu. Colegiul de la Alba Iulia al lui Gabriel Bethlen și altele. Cultura europeană nu putea rămîne fără influențe asupra organizării sistemului de școli românești, domnitorii erau în curent cu mersul evenimentelor din străinătate, gata a împrumuta formele potrivite felului nostru de învățămînt. Sistemul de predare în limbi străine nu rezolva însă problema educației publice așa că numai după mișcări îndelungate și multă răbdare, prin stîmbară de către cronicari a ideii de unitate națională a tuturor românilor, școala s-a dezvoltat pe temeiuri reale și cu un tal mai precis. Și mai ales prin concurența colectivă a înțelepților cronicari la dezvoltarea limbii române scrise și apoi a celei literare. Așadar leagămul slovelor alese românești stă în cronicile lui Grigore Ureche, Ion Neculce și Miron Costin, în cronica lui Radu Popescu, și a stolnicului Constantin Cantacuzino, în

De la stînga la dreapta: Proiectul primelor rachete concepute în Țările Române (anul 1529); macheta aparatului cu care, la 6 martie 1906, a zburat Traian Vuia, lingă Paris; panou cu reprezentanți ai Școlii ardelenne; Liviu Rebreanu, laureat al Premiului național pentru literatură.

V. Voiculescu — omul

De cum a apărut — în câteva ceasuri — prima ediție în două volume a navelor scrise de poetul Vasile Voiculescu s-a epuizat.

Ni drept că nu mult timp a trecut nici de la apariția minunatelor lui „sonete shakespearice” (cel mai impresionant omagiu adus de țara noastră la comemorarea mondială a marelui dramaturg englez). Și această carte e greu de obținut la anticariate.

Socot, deci, că vor fi interesante câteva date, asupra acestui mare scriitor, a cărui prețuire după moarte, asemenea cu lumina stelei ce s-a stins — acum pe cer se sue — purtând amintirea durerilor de curată, în sufletul celor care și-l-au apropiat cu adevărat.

V. Voiculescu despre care însemnăm, și care începe să fie prețuit și peste hotare, a fost fiul unor țărani din satul Pîrșcov de pe malul Buzăului, vestit prin chilimbarul cu stele, și prin Pietroasa unde măguri străvechi au păstrat comora Cloștii cu pui de aur.

După tradiția familiei sale, se trăgea din munții Albaniei. Odrasla unor plugari fără pământ și păstori pe turmele altora — a izbutit să absolva Facultatea de medicină înțreținându-se singur prin școli nu-mai dînd meditații, — ajungînd a fi un medic ce își câștigase faimă printre conștienți, și în același timp debutînd în preajma lui Vlahuță ca poet — fără declarații și fără pasișări de modă străine, însușitea o pînă autentic românească.

În acei ani grei cînd poezia era o floare neplătită, iar medicina o carieră în care mulți întreprinduseră numai îmbogățire grăbită — V. Voiculescu nu căuta faimă și nu se lăsa ispitit de chivernisire, ci — la fel cu doctorul Ulieru — a fost ani de zile un conștient medic de plasă în lumea țărănilor, refuzînd plocoanele fără de care mulți nu consultau și rămînînd conștient în menirea de a tîmădui dezinteresat pe cei săraci, fără ca din această binecuvîntată izbîndă să se simtă ispitit a parveni într-o situație politică.

Aceasta în vremea cînd demagogia electorală ar fi speculat aspectul exterior — o figură de sfînt, îmbrăcat în haine sărăcioase, și un grai blajin ce aducea îmbărbătare suferințelor, cu sfaturi ce mergeau la inimă!

Pe acea vreme cînd cultura era nu o dată o mascaradă pentru inculte vorbărețe zise boleroace, care pe seama statului deveneau misiunare bugetivore, „așteptuorice”. V. Voiculescu a scris o adevărată carte de medic social intitulată **Toate leacurile la îndemînă**, o carte

bine venită și reeditată de multe ori, pentru că era cerută în lumea satelor, unde nu existau pe atunci nici doctori, nici spîșteri nespeculanți! Cartea a avut un deosebit răsănet pentru că ajută pe cetitori să deslușească primele simptome de boală, la toți cei care altminteri mureau cu zile — iar statu-rile cuprinse în carte nu erau o

fugea de clientelă, dar se scula în toiu nopților de iarnă ca să aline un chin și lăsa fără plată leacuri gratuite, adică din pungă lui, la căpătîiul bolnavilor sărmani! Sub acest aspect l-au cunoscut și l-au iubit și mulți scriitori și artiști care pe atunci erau foarte săraci, îl țineau minte, iar glasul doctorului Voiculescu — drag și celor de la Institutul

pe doctorul poet — și îndrănesc să am mîndria de a mă lăuda cu prietenia lui. L-am chemat să întemeieze la microfonul radiodifuziunii ora medicală pentru sate. Pot afirma că între multe sfătoase năvăliri trîncănoare, prelegerile cu miez ce țineau pentru combaterea bolilor erau o revelație. Urmărite de zeci de mii de oameni în toată țara, erau adevă-

Victor Ion Popa) rămîine unul dintre cei mai originali dramaturgi nejucați, iar proza lui — aceste minunate nuvele de o desăvîrșită originalitate abia azi ajung la marea publică — după ce ani de zile se ascuseseră ca o desfătare, pe care puțini, foarte puțini intelectuali o cunoșteau.

L-am știut pe Vasile Voiculescu, așa cum l-au iubit Vlahuță și Galațion — Sadoveanu și Iorga. Ba chiar în puțînătatea pe care o reprezintă ca scriitor, l-am cunoscut mai mult ca el toți. El rămîine pentru mine scriitorul de seamă care ca om a dus cea mai modestă viață cu o intensitate de caracter ce merită să rămîine un exemplu strălucit pe crezul oricărui autentic intelectual.

Păstrez această imagine plăpîndă a vîntorului bibliofil de prin măgherile de pe Cheul girlei, de unde-și alcătui o bibliotecă unică de cărți rare — împrăștiată acum pentru totdauna. Critica nu o dată a trecut fără să tîmăcească tainicele legături firești dintre artist și opera lui — care se explică miraculos și limpede în văzut tuturor.

În moștenirea culturală pe care a lăsat-o literaturii noastre merită să trecă prin măiestrite tîmăcări în literatura lumii, dăruiește un fermecător mînașchi de flori de neprețuit.

V. Voiculescu aduce fără tăgădată cea mai puternică originalitate dovedită în realizări sincere și desăvîrșite, iubindu-și neamul și progresul social.

Harurile lui de medic fără arginți îl răsplătesc abia acum deplin, dovedindu-se că l-au ajutat să descopere în străfund sufletesc datine și legende pe care le însușește cu poezie umană, așa cum numai adevărații mari prozatori știu să înalte arta scrișului spre trîncăne de veacuri. În nuvelele sale, aprinde il-căr de nestemate ca în podobe de cult din străvechime, dezgropate din măgurile Pietroasei.

Date biografice despre artistul om bun în toată firea: e îndestul să pomem că a fost un soț cinstit, sobru și a crescut în școli cinci copii al lui și un nepot, ca să-l facă oameni! Și a izbutit să-l crească din aprig și dezinteresat muncă. Învîngînd multe suferințe, din care abia după moarte înfloresc cu instelată lumină, frumusețea gândului nepieritor, împlinind singura adevărată menire a talentului, cu abnegație închinat vieții obștești ca cea mai înaltă bunăte.

Așa trebuie înțeles și iubit pe mai departe, în paginile în care a făurit arta românească fără prihană.

ADRIAN MANIU

Desen de DEMIAN

complație speculativă, ci reconsidera toate leacurile băbești și vrăcești din străvechime osbind cu pricepere, limpede, pe înțelesul oricui, primele ajutoare firești ce urmau să fie luate „în așteptarea doctorului, care în mai toată țara era zadarnic așteptat!”.

Multe mi de bolnavi fi mai poartă cu recunoștință amintirea acestui tîmăduitor despre care pot spune că

Cantacuzino, prin rivna lui dezinteresată trezea nu o dată în cei de sus un simțămînt de ascultare, pentru o dreptate strigătoare la cer.

Asta pe cînd statisticele arătau vechia Romînie bîntînd recordul cu mortalitatea unei populații bîntuite de toate molimele, iar un popă nevinovat, academician, patrona afa-cerea ministerială a seringilor.

L-am cunoscut în acele vremuri

rate lecții populare de igienă socială, întemălate pe o valoroasă pregătire, de real folos poporului.

Omul de omenie nu și-a făcut niciodată reclamă personală, fugea de onoruri și de toate îngîmfările cu care se împănau ridicol în ascensiu-ne, mulți intrigați de găunoasă nulitate oportunistă. Poetul care nu își vindea nici măcar poeziile, ci le dăruia unor reviste sărace, nu rivnea gloria dramaturgilor deși (alături de

perpessicius și tinerele talente

În 1923, deci după aproape zece ani de la debutul poetic din *Cronica lui Tudor Arghezi și Gala Galaction*, cînd revista *Spre ziuă* l-a solicitat să dețină, în paginile ei, serviciul unei „registrări de cărți românești”, adică al unei cronici literare permanente, Perpessicius, poet și cărturar de o rafinată interiorizare, s-a simțit încercat lăuntric de o firească neliniște. În articolul inaugural al acțiunii sale de cronica, intitulat „În tînda unei registrări”, Perpessicius preciza: „Voi plivi orice prejudecată sectară și mă voi sili să comentez orice operă, din orice zonă ar veni... Voi alunga citi mai hotărît, ca pe-o Satană, ipocrizia și, vorbind de o scriere, voi căuta să transcriu citi mai lămurit ecurile — abia — distincte, voi vorbi, cu alte cuvinte, cu pasiune, disprețuind sau lăudînd după împrejurări”. Adoptarea, deplin judicioasă, a acestor criterii în înregistrarea fenomenului literar curent și, mai ales, în emiterea judecăților de valoare, nu implica însă, din partea cronicarului, o estompare a individualității sale critice, a viziunii specifice a modului său propriu de a privi și de a analiza o operă, de a-și expune impresiile și observațiile.

Intr-adevăr, timp de peste patru decenii, pînă astăzi, Perpessicius a rămas credincios acestor principii, a profesat actual critică cu o viziune pregnantă și consecventă originală. Acest „învățat delicat și pur, în care lumea intelectuală își regăsește conștiința ei”, cum îl definea, pe drept cuvînt, Tudor Vianu, a investit critica literară românească cu multiple și nepărăsibile însușiri de noblete estetică și etică, cu demnitatea și farmecul elevației spirituale. Dăruit cu pasiune și cu înaltă competență științifică muncii de istoric literar, concretizată în numeroase contribuții și, înainte de toate, în monumentale ediții a operelor lui M. Eminescu, Perpessicius a știut să fie, în același timp, poate cel mai fecund critic literar, din ultima jumătate de secol, împlîntat adînc și permanent în actualitatea imediată a fenomenului literar național, înregistrînd, ca sensibil seismograf, întreaga-i evoluție.

Practicînd cronica literară, Per-

pessicius și-a „deszvoortit”, în cadrul ei, „altarul cu idoli”, admirat în întimitate, dar, mai mult, și-a fîrînit din intraga literatură romînd un altar pe care l-a elîșit, neîntreput, cu dăruire și convingere, cu sinceritate, oficiînd în fața lui într-un stil cu arome și inflexiuni sacerdotale. Receptiv la ansamblul peisajului literar al contemporaneității sale, simțindu-se chemat să-și spună cuvîntul despre orice nouă carte ce-și semnala prezența în acest peisaj, Perpessicius și-a făcut un titlu de merit din a acorda o largă și deosebită atenție talentelor tinere, vestindu-le public, cu entuziasmul caracteristic. Îndrumarea, promovarea și sprijinirea scriitorilor tinere s-au realizat prin multiple mijloace, începînd cu publicarea lor în revistele pe care le-a condus și pînă la analiza la obiect a lucrărilor lor. Să ne reamintim că însuși G. Călinescu a precizat, în istoria literaturii romîne, că adevăratul său debut s-a produs în paginile Universului literar, al cărui director era Perpessicius, în 1926.

Scîrînd despre tineri, adresîndu-se lor, Perpessicius s-a refuzat, ca fiind incompatibil cu structura sa spirituală și temperamentală, tonului sențențios, catedratic. Generozitatea, nu de natură sentimentală, grațuit caritabilă, ci ca expresie a unui plînditor umanist estetic, cădura înțelegerii, savanarea sentimentalului de prietenie, auroala înțelepciunii, finețea în formularea opiniilor, toate aceste atribute ale modalității sale critice s-au revărsat cu osbire în paginile închinărilor sale de tineri, adreșîndu-se, ca exemplu, cu cîtă apropiere sufletescă se adresa junilor nerăbdători să-și vadă slovele tipărite, prin articolul *Ucenicie poetică* (II, 409), demonstrîndu-le cît de necesar și fructuos este „principiul soterului”, al autocontrolului în timp, de „a împina fiecarei compoziții o serioasă anticameră de publicitate, în sertarele meselor de brad”, ca o condiție a maturizării și a progresului artistic.

Precuparea specifică, dominantă a criticului, în întreaga sa activitate, a fost și a rămas aceea de a revela frumosul autentic din orice operă literară, indiferent de proporția lui,

atît cît este. Nu reproșurile și obiectivitatea au precumpînit în analizele întreprinse de Perpessicius, ci dorința de a sesiza și reliefa acele elemente valorice în virtutea cărora o carte poate fi circumscrișă în sfera literaturii. Cu osbire l-a preocupat acest lucru în discutarea producțiilor beletristice ale celor tineri. De altfel, într-o prefață frumoasă, pînă la cîtă critică verificată și poezie (IV, 404), ce poate fi asemuită tot unei profesii de credință, Perpessicius și-a definit scopul major, în direcția literaturii tinerilor, ca fiind acela de a descoperi „bobul de perle rătăcit în cine știe ce scoică”, adăugînd: „Este, într-adevăr, unul din exercițiile cele mai pasionate și una din satisfacțiile rare, aceea și acela de a dibui în vrafu lui alexandrinii sivrului cu lopata, stilul, emistihul, imaginea sau numai cuvîntul în care zăc puteri închise și a căror vrajă n-asteapă decît să fie trezită la viață”.

Evident, aplicîndu-se asupra lucrărilor tinerilor, criticul a ajuns în-neri deștal de adevărat bobul de perle căutat; alții însă strădîniile i-au fost mult mai rodnice, descoperînd lesne atîtea boabe de perle încat a alcătuit cu ele un adevărat sirag, spre suprema lui satisfacție estetică. Bundează, cu patruzeci de ani în urmă, în 1927, cînd pe atînci tînrul Zaharia Stancu a tipărit în tînrul său volum de Poeme simple, Perpessicius afirma, în deplină conștiință de cauză, că „nu se poate contesta o grație nativă poeziei d-lui Zaharia Stancu”, iar în final, după ce arată că poezia Fîntîna are „însușiri de camee”, se refera la modalitățile de expresie ale proaspătului autor, exclamînd: „E surprinzător cît de bogată e limba românească în poeziile tinerilor noștri poezi” (II, 124). În stilul său ceremonios, plin de eleganță și rafinament, prin excelență metaforic, de o splendidă esență lirică, criticul recomandă, cu alt prilej, volumul de versuri Sbor alb al lui Radu Bouréanu, scriînd: „Cu volumul d-lui Radu Bouréanu, intrăm, de-a dreptul, fără ocoluri, cu autoritate chiar, pe sub portul lui flori de vreme și omenească mișală,

cître castelul străvechi al Poeziei”. Tînrul poet, de atunci, primea măgulitoare caracterizare de „mîlădită din osul domnesc al lui Apolon” (V, 56), ceea ce timpului a confirmat.

Meditînd asupra cărții unui tînr, criticul a căutat să descifreze, din paginile ei, promisiunea și certitudinea unei alte cărți, de o valență estetică superioară. Percușînd plăceta de debut a lui Eugen Jbeleanu, Schituri cu soare, Perpessicius menționa că versurile care cîntau „vatra provincială” erau „cele mai bune, cele mai personale”, însă, cu amabilitatea-i obșnuită, atrăgea tînrului poet atenția că dispunea de resursele necesare pentru a-și depăși cît mai curînd faza inițială a căutării. Eugen Jbeleanu, scria Perpessicius, „nu va rămîne, nu va trebui să rămîine numai la aceste încercări de astăzi”, întrucît, evident, poetul l-a urmat sfatul și îndemnul.

Opinia că, în ipostaza de cronicar literar, Perpessicius a adoptat numai atitudinea elogiativă și a evitat aprecierile negative, este eronată. O demonstrază nu numai analizele făcute de operelor scriitorilor tineri, ci și cele consacrate lucrărilor datorate tinerilor. Spre deosebire însă de ceilalți critici din generația sa, Perpessicius s-a slujit de o modalitate în totul aparte în direcția sesizării punctelor nevralgice ale unei opere. Credincios umanismului estetic a roștit observațiile negative cu „inimă plină de toleranță și tandrețe”, cum spunea Tudor Vianu, cu grija de a nu vulnera susceptibilitățile fîrtești și sensibilăitatea mai puțin comună a creatorilor de frumos, a înveșmîntat adevărurile poate durezoare în savanarea metaforică a stilului său, le-a expus în mod temperat, uneori prin aluzii și sugestii, evitînd duritățile de expresie și postura sen-tențioasă. În acest fel, a dobîndit mult mai lesne încrederea autorului discutat, făcîndu-l să-și accepte observațiile cu convingere, cu calm și luciditate. De pildă, avînd o părere defavorabilă asupra romanului Parada dascălilor al lui Anton Holban, criticul nu l-a „desfîntat” dînr-o simplă aruncare de condei, ci a procedat cu mult tact, cu mult în-

țelegere. Referîndu-se mai întîi la romanele anterioare ale tînrului său confrate, Perpessicius sublinia că ele „înseru de pe acum chiar, pe dl. Anton Holban, nu între promisiunile dar între reprezentanții autorizați ai romanului psihologic de la noi”. După această introducere justificat elogiasă, criticul a putut trece mai ușor la formularea observațiilor sale, dar și pe acestea le-a exprimat cu un ton pertinent, colegial, scriînd: Dl. Anton Holban ar fi putut, după a noastră părere, să inscrie cu Parada dascălilor o operă mai puțin sluetă dacă îndrăznea mai mult”.

Împlinindu-și necontenit munca de istoric literar cu cea de critic, Perpessicius a continuat, și în anii noștri, să fie același pasionat și entuziasmat comentator al fenomenului literar contemporan. Ca și în întreaga sa activitate, și de data aceasta s-a apropiat cu aceeași înțelegere, cu aceeași dragoste și încintare spirituală de operele scriitorilor tineri, integrîndu-se desăvîrșit în procesul complex al făturii literaturii epocii noastre societate. Mărturie stau în-tinse secțiuni din cele trei tomuri intitulate (oarecum impropriu, din acest punct de vedere) Mențiuni de istorografie literară și folclor. Roade bogate ale prezenței sale active în contemporaneitate, în paginile publicărilor literare actuale, „mențiunile” noi relevă valorile artistice autentice din operele multor scriitori tineri, ca Titus Popovici, Aurel Rău, Al. Amărășoiu, Ion Horea etc. Urmă-rînd îndăaproape acțiunea tinerilor criticul le surprinde, cu satisfacție, evoluția. „Legat, ca și volumul anterior, Mesteacăm (1953), de felurilele aspecte ale istoriei noastre contemporane, — scrie Perpessicius — ultimul volum al lui Aurel Rău, Herculul sacru, constituie sub toate raporturile, un exemplu elocvent de creștere și desăvîrșire poetică” (Alte mențiuni de istorografie literară și folclor, 184). Exemplele s-ar putea înmulți.

În conștiința scriitorilor, a cititorilor, Perpessicius și-a durat un monument traic.

TEODOR VÎRGOLICI

DICTIONAR
DE ISTORIE
LITERARĂ
CONTEMPORANĂ
(addenda)

nicolae balotă

S-a născut la 26. I. 1925, la Cluj. A urmat Facultatea de litere și filozofie la Sibiu, unde l-a avut profesor pe Lucian Blaga. Licența a obținut-o la Cluj, în 1947. Student filozof a debutat în Revista Cercului Literar din Sibiu. În prezent e redactor la revista Familia. Are sub tipar la E.L.U. cartea *Literatura absurdului*.

Pe Nicolae Balotă par să-l definească mobilitatea spirituală critică, simțul exact al valorilor, cultura filozofică. În studiile și eseurile sale de literatură universală și comparată, consacrate unor mișcări sau personalități artistice de prim ordin (Dante, Proust, Thomas Mann, T. S. Eliot, literatura absurdului), caracterul riguros al argumentației întregeste darul observației subtile și capacitatea de a opera asociații sau disocierii dintre cele mai relevante. Preferința, repede identificată, a autorului pentru valorile consacrate, stabile, răspunde unei vocații ce se arată fecundă cu precădere în ordinea comentării estetice a fenomenului literar și mai puțin în aceea a criticii literare propriu-zise. Tradiție și originalitate, *Literatură și etică*, *Eseu*, *Critică Eliot și ideea de ordine*, *Thomas Mann — un ales?* s.a. sint tot aștea tentative de a demonstra autonomia eseului literar și dreptul său la existență. Genul, pendulînd între literatura de specialitate și beletristică, rămîne, în configurația pe care ne-o propune Nicolae Balotă, fidel sîsei prin obiectul, forma și metoda specifice. La Nicolae Balotă, judecata de valoare fiind implicată în însăși opțiunea pentru un autor sau altul, pentru o operă sau alta, finalitatea acțiunii critice o constituie „interpretarea”. Înțelegă că „interpretarea” fapt de creație, acțiune constructivă, ea se realizează, în aspectele cele mai generale, pe două căi înrudite și asociate. Cea dintîi își are punctul de plecare în organizarea unui sistem de relații inedite între motivele și tendințele manifeste în interiorul operii (*Lucian Blaga — poet orfic*). Cealaltă pornește de la plasarea în centrul unui complex de corespondențe asemănător a operii considerată în ansamblul ei.

PETRE NICOLAU

n. barbu

Născut în anul 1921, la Iași, e absolvent al Facultății de litere și filozofie. Redactor-șef adjunct al revistei „Cronica”.

Deși publicase cu mult înainte anul 1950, activitatea lui N. Barbu se intensifică de la această dată, prin colaborarea sa permanentă în paginile revistei *Iașul nou*, care devine ulterior *Iașul literar*. Direcțiile în care se manifestă sint pe de o parte critica și istoria literară iar pe de alta cronica dramatică, pe care o ilustrează predilect și astăzi. Spirit teoretic, datorită și formației sale, N. Barbu își fixează deobiceie ca largi prezențuri coordonate de bază ale problemelor tratate, după care le aplică la unele creații din domeniul poeziei, prozei sau dramaturgiei. Astfel procedează în articolele: *Construcția dramei istorice* (în legătură cu piesa *Horia*), *Modalități ale dramei satirice* (despre teatrul lui Al. Kirițescu), *Actualitatea în dramaturgia Luciei Demetriu*, *Evoluția socială și dinamismul conștiinței*, *Profii*, *Actualitate și tradiție artistică*, *Perspectiva contemporană* etc.

Acestora li se adaugă cercerile sale cu caracter istorico-literar, (între care *Eminescu despre creația artistică*, *M. Sadoveanu — om de teatru și Drumul creației* lui M. Sebastian sint certe contribuții) și studiile dedicate unor personalități teatrale remarcabile. Un articol despre Matei Millo este punctul de plecare al plecării sale din țară, aparținînd la Editura Meridian în anul 1963. Impresionată și puternică sinteză a autorului, știința de a surprinde, din cîteva trăsături sigure, o personalitate atît de complexă ca aceea a lui Matei Millo.

Activitatea de cronicar dramatic și istoriograf al teatrului din Moldova l-a dus la descoperirea unor interesante documente, din care, favorizat de un stil narativ cald, a reieșit o amplă monografie dedicată Aglae Pruteanu (Ed. Meridian, 1965), puternică personalitate artistică a Teatrului Național din Iași de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru.

Ceea ce particularizează studiile întreprinse de N. Barbu este lumina unor aspecte istorico-literare prin momente de dezvoltare teatrului în Moldova și, invers, stabilirea lui avut de personalități literare în evoluția acestei instituții. Cel mai evident este folosit procedul în monografia despre Aglae Pruteanu. Viața acțiunii se contopește cu aceea a Teatrului Național din Iași, care a rîndul său era condus sau sprijinit în acel timp de scriitorii ca M. Sadoveanu, M. Codreanu, G. Topiceanu, Otilia Zărnici, Sandu Tețean și alții.

Detaliîndu-se în ultimul timp de critica literară propriu-zisă, N. Barbu este prezent în paginile revistelor literare cu cronici și articole teatrale.

VICTOR CRĂCIUN

valeria boiculesi

Născută 1919, comuna Andrieșeni (Iași).

Poezia Valeriei Boiculesi, amestec de sinceritate și artificiozitate, este, în general, fără pretenții mari, universul ei fiind și în sine și în rînd pedagogic. Capacitatea sa de dăruire se face evidentă în poezia scrisă pentru copii. În ascendența autorealizării întrezăresc însă undeva, Cosbuc, undeva Arghezi, apoi ecouri din poezia Magdel Isanos și a lui K. Simonov. Textele adresate spre maturități formate schitează cite un sentiment (cu pece-tea femininității). Dacă poezia Valeriei Boiculesi are tînut etică, promovînd virtutea cinstit și demnității, nu e mai puțin adevărat că realizarea artistică a unor asemenea teme — dificilă, neobișnuită — nu transformă versul în rezonanță memorială și nu-l acoră întotdeauna aura pe care conștiința o cere, mai ales aici, în efortul de elaborări. Eficace sint versurile acestea în măsura în care se adresează copiilor la grădiniță și asta e admirabil. Căci elementele de simplită versificată, sint adeseori bine venite în lumea dimensiunilor mici, care se pretează la intervenții programatice a autorealizării. Aici nu se cere un spațiu cu semnificație proprie. Textele se valorifică la un anumit nivel prin distanțarea autorealizării, prin supleț, prin zăpăceala inocentă, cu toate interferențele peștrite, prin tot grațuitul de bună calitate care organizează jocul. Valeria Boiculesi știe să capteze o curiozitate genuină, aceea a vîrștelor care nu cunoaște încă raporturile lumii, pentru că n-a epuizat încă minimul în inventarul obiectiv. Restrîn la o anumită realitate în care conștiința n-are un rol determinant, universul de floră, faună și obiecte spre care deviază mereu autorealizarea, cuprinde omul doar ca un reper, un element în pretextul fabulei.

Nefiind tributară exceselor de formă, Valeria Boiculesi nu cade niciodată pradă imaginației metaforice și poeziei ei o reprezintă cu un profil modest dar închis în coordonate rezistente.

Scrieri: 1). Din însemnările unei școlărițe (Ed. tin — 1954); 2). Fete în uniformă (Ed. tin — 1956); 3). Zi cu soare — (Ed. tin — 1957); 4). Înă Mădălina (Ed. tin, 1959); 5). Hai urcați-vă zorele (Ed. tin, 1960); 6). Cîntecul pașilor (Ed. tin, 1962); 7). Zăbăni huluibii mei (Ed. tin, 1963); 8). Fîntîni albastre — Ed. tin, 1964); 9). Cui Cri Cri — (Ed. tin, 1965).

MARIN TARANGUL

un neo-clasic printre moderni

(Urmare din pagina 1)

Herodot și Plutarh, natura poeziei, fie ea artă a cuvîntului, a sunetului, a marmurei sau a dansului, văzută cu ochi de geometru, toate acestea dau versurilor lui Ștefan Aug. Doinaș o identitate de cîntec și o puritate, care îl particularizează în tabloul lirice noastre contemporane. El este astfel un neo-clasic, care evoluează printre moderni, asumîndu-și de la ei rafinamentele expresiei, dar săvîrșind să fie neobișnuit Omul cu compasul, poet al exactității interne a lumii.

E însă, de asemenea, în poezia lui Doinaș o participare la timpul românesc prezent. Și mijloacele de care dispune, cîntînd „tiparele” creațiunii, se dovedesc tot atît de apte să înalțe o Odă la cifrele de plan: „Slăvesc pitagoreica sămîntă / a lucrurilor... / Sorpînte de idei și strălucire, / alcătuiindu-se din miș de frunzi, / o frunte mlădă arsă de gîndire, / ridică minza rîsului, subire, / făcînd-o zălnic orizont de munți. / A Acestel zări a fațetii noastre — slavă! / Cei care urcă-n idealul loc, / fără de teamă, / fără de zăbădă, / ca marelui elin sorbit de laod, / își regăseseră asemă lor în joc”.

În adevăr, cum am mai afirmat în alte împrejurări, există non-poet, nu materii nepoetice.

